

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ ◉ มกราคม ๒๕๕๔

เนื้อหาในเล่ม

กรรม (หน้า 202)

จากบรรณาธิการ

สวัสดีปีใหม่ 2554

วารสาร “ปัญญา” เล่มนี้เป็นเล่มพิเศษ จัดทำเพื่อต้อนรับปีใหม่ ๒๕๕๔ เมื่อเป็นเล่มพิเศษก็เลยมีอะไรที่ต่างไปจากเล่มปกติ ท่านผู้อ่านดูเนื้อหาในเล่มก็คงเห็นว่าต่างจากเล่มก่อนๆคือ ก่อนนั้นจะมีเรื่องให้อ่านสองเรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องทางปรัชญา เรื่องที่สองเป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนา เล่มนี้มีเพียงเรื่องเดียว ลักษณะการเขียนก็เป็นเรื่องทางวรรณกรรม คือเขียนในรูปเรื่องสั้นขนาดยาว สำหรับท่านผู้อ่านที่กำลังติดตามอ่านบทความเกี่ยวกับนิติปรัชญาที่ลงต่อเนื่องกันมาสามฉบับ ผมต้องขอภัยที่เล่มนี้จำเป็นต้องงด เพราะเนื้อที่สำหรับลงเรื่องได้วางแผนให้ลงเพียงเรื่องเดียวตามที่เห็นนั้น เล่มหน้าก็จะดำเนินเรื่องไปตามปกติ สำหรับเรื่องที่ลงในเล่มนี้ โดยชื่อเรื่องน่าจะ

เป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนา จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อเรื่องกรรมของชาวพุทธไทยร่วมสมัย ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์เช่นนี้เราถือว่าเป็นงานทางปรัชญา ข้อเขียนในเล่มนี้ก็อาจถือว่าเป็นการยุบสองเรื่องเข้ามาเป็นเรื่องเดียวกัน จะเรียกว่าเป็นข้อเขียนในเชิงปรัชญาศาสนาก็ได้ สำหรับท่านผู้อ่านที่ไม่คุ้นกับคำว่า “ปรัชญาศาสนา” (Philosophy of Religion) โปรดเข้าใจง่ายๆ สั้นๆ ว่า ปรัชญาแขนงนี้เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อทางศาสนาโดยกระบวนการวิธีทางปรัชญา บทบาทของปรัชญาศาสนาคือการตรวจสอบว่าความเชื่อทางศาสนานั้นมีเหตุผลมากน้อยเพียงใด ในเล่มนี้ ผมต้องการเสนอความคิดในทำนองเป็นการตรวจสอบความเชื่อเรื่องกรรมที่ชาวพุทธไทยเราจำนวนมากเชื่อถือกันอยู่ การกระทำทั้งหมดนี้โปรดเข้าใจว่าเป็นไปบนพื้นฐานของความปรารถนาดีต่อพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นว่าอะไรที่เราทำกันอยู่ในสังคมพุทธน่าจะไม่ได้ถูกต้อง ก็ยอมเป็นหน้าที่ของเราชาวพุทธด้วยกันนี้แหละที่จะทักท้วง ฉันทมิตร และทักท้วงบนพื้นฐานความคิดว่าผู้ทักท้วงอาจเข้าใจผิดก็ได้

หากท่านผู้อ่านตามอ่านงานเขียนของผมมาในช่วงหลังๆ จะสังเกตเห็นว่า หมู่นี้ผมชอบใช้รูปแบบทางวรรณกรรมเป็นสื่อในการเขียนแสดงความคิด เช่นเขียนเป็นบทสนทนาทำนองบทละครบ้าง เป็นเรื่องสั้น (อย่างเช่นในเล่มนี้) บ้าง ผมขอถือโอกาสอธิบายที่มาที่ไปของปรากฏการณ์ที่ว่านี่นิดหนึ่งดังนี้ โดยธรรมชาตินั้น ปรัชญากับวรรณคดีอยู่ใกล้กันมาก ปรัชญาโบราณของกรีกและอินเดียตลอดจนจีนนั้นอาจเรียกได้ว่าแยกไม่ออกจากวรรณคดี งานนิพนธ์ทางด้านปรัชญาโบราณของกรีก อินเดีย และจีน (เช่น “อุตมรัฐ” ของเพลโต “อุปนิษัท” ของอินเดีย และ “เต๋าเต๋อจิง” ของจีน) มีความเป็นวรรณคดีสูงมาก ที่ปรัชญาโบราณนิยมเขียนให้มีรสของวรรณคดีเป็น

ตัวดำเนินเรื่องไปพร้อมๆกับเนื้อหานั้นมาจากความคิดที่ว่า การโน้มน้าวใจคนนั้นจะเกิดไม่ได้เลยหากเนื้อหาที่เสนอนั้นแห้งแล้ง จืดชืด นักปรัชญาสมัยใหม่บางคนเช่นซาร์ตก็นิยมเขียนงานปรัชญาเป็นนิยายหรือเรื่องสั้น ซาร์ตให้เหตุผลว่า ปัญหาทางปรัชญาบางปัญหานั้นจะเห็นรายละเอียดที่ยุ่งยากซับซ้อนได้มากหากเสนอผ่านงานวรรณกรรมเช่นนิยายหรือเรื่องสั้น งานวรรณคดีนั้นจะมีเนื้อหาว่าด้วยชีวิตของคนเป็นคนๆไป นิยายบางเรื่องอาจเกี่ยวข้องกับตัวละครไม่กี่คน (เช่น “คนนอก” (*The Stranger*) ของกามูล) แต่บางเรื่องตัวละครอาจมีมาก (เช่น “สงครามและสันติภาพ” (*War and Peace*) ของตอลสตอย) แต่ไม่ว่าจะมากอย่างไร ทั้งหมดก็เป็นปัจเจกบุคคลที่มีชีวิตส่วนตัวที่เฉพาะเป็นพิเศษ แตกต่างจากคนอื่น เมื่อเราอ่านงานวรรณคดี เราจะเห็นรายละเอียดของชีวิตคน ซึ่งงานทางปรัชญาที่เขียนเป็นความเรียงทำไม่ได้

อะไรคือประโยชน์ของการได้รู้เห็นรายละเอียดของชีวิตคนเป็น คนๆ คำถามนี้ผมคิดว่าหากเราตอบได้กระจ่าง เราจะเข้าใจว่าอะไรคือประโยชน์ของงานวรรณกรรม ผมขอตอบคำถามนี้ด้วยตัวอย่างต่อไปนี้ สมมติว่าเช้าวันนี้เราอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พบข่าวพาดหัวตัวโตเกี่ยวกับชายคนหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกร เราอ่านข่าวนั้นไปอย่างรวดเร็วพอจับความได้ว่าชายคนนี้ได้ฆ่าข่มขืนผู้หญิงคนหนึ่ง ตามรายงานข่าว ชายคนนี้ได้ทำทารุณกรรมต่อเหยื่อผิดมนุษย์มนา เมื่ออ่านข่าวจบ เราอาจรู้สึกชิงชังชายคนนั้นอย่างรุนแรง อยากให้เขาถูกประหารชีวิต ชายคนนี้เรารู้จักชีวิตของเขาผ่านทางเนื้อหาข่าวซึ่งคิดเป็นคำประมาณ ๒๐๐ คำ เราจำชื่อเขาไม่ได้เสียด้วยซ้ำ จำได้เพียงว่า “มัน” ทำร้ายเหยื่ออย่างทารุณ ดังนั้น “มัน” ย่อมสมควรตาย—เราจำได้เพียงเท่านี้

ภาพทางขวามือนี้ท่านผู้อ่านย่อมจดจำได้ดีว่าเป็นหนึ่งในภาพที่ไม่น่าเชื่อว่าเคยเกิดมาแล้วในบ้านเราเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ไม่น่าเชื่อว่าคนไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนจะสามารถฆ่าคนแล้วเอาศพมาลากออกไปบนพื้นสนามได้อย่างนั้น โปรดสังเกตสีหน้าของพวกเขาว่าเรียบเฉย เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ผมต้องขอร้องที่เอารูปนี้มาเป็นตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่า การที่เรารับรู้

ชีวิตของเพื่อนมนุษย์ผ่านสื่อที่บิดเบือน ผ่านถ้อยคำเพียงไม่กี่คำ เสร็จแล้วเราก็เชื่อว่าภาพของเพื่อนมนุษย์ที่ถูกบรรยายผ่านคำเพียงไม่กี่คำนั้นคือ “ทั้งหมดของชีวิตเขา” สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมได้มากมายปานใด ศพที่ถูกลากคือนักศึกษา ซึ่งเขาคงมีประวัติชีวิตส่วนตัวมากกว่า “ประวัติย่อ” ที่คนซึ่งลากศพเขาอยู่รู้เพียงเท่านั้น ตามประวัติย่อ เขาคือคนไม่รักชาติ คนที่ดูหมิ่นสถาบัน และคิดทำลายศาสนา ดังนั้นเขาสมควรตาย ผมเชื่อว่าหากคนที่ลากศพเขาอยู่นั้นมีโอกาสได้รู้ประวัติของเขาฉบับเต็ม พวกเขาคงไม่ทำอย่างนั้น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กันในประวัติศาสตร์มนุษยชาตินั้นมักเกิดระหว่างคนที่ไม่รู้จักกัน รู้เพียงว่ามันคือ “พวกโน้น” ซึ่งเป็นศัตรูกับเรา พุดง่าย ๆ คือ เมื่อมนุษย์รู้ประวัติชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเพียงผิวเผินเราย่อมสามารถฆ่ากันตายได้ง่ายๆ งานวรรณคดีนั้นมีจุดประสงค์จะนำเสนอประวัติของบุคคลใดๆก็ตามแต่ที่เป็นตัวละครในเรื่องอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน แน่แน่นอนว่าคนเรานั้นชีวิตย่อมมีดีมีชั่วคละเคล้ากัน ประวัติละเอียดยของเขาคือได้รับการนำเสนออย่างเป็นธรรมผ่านงานวรรณกรรมที่ดีๆจะช่วยให้คนที่มองชีวิตเขาอยู่ข้างนอกไม่ด่วนวินิจฉัยเขาอย่างรุนแรง ผมนั้นเชื่อว่าวรรณคดีช่วยกล่อมเกลาคติใจมนุษย์ให้

ละเอียดได้มากกว่างานเทศนาทางศาสนาที่กระทำอย่างที่อยๆ ตรงๆ โดยนักเทศน์หรือพระที่ตลอดชีวิตไม่เคยสัมผัสความงดงามของวรรณคดี ที่บ้านผมนั้นไม่ค่อยมีหนังสือธรรมะ ผมสะสมแต่วรรณคดีที่ดีๆ โดยหวังว่าหากลูกหยิบฉวยอ่านจะโดยจงใจหรือว่าเพราะบังเอิญในบางวัน เนื้อหาของงานเหล่านั้นจะช่วยให้ลูกค่อยๆ ซึมซับเข้าไปในตัว อย่างเป็นธรรมชาติ ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว เนื้อหาและรสของวรรณคดีที่ละเอียดสุขุมเหล่านี้จะหลอมรวมเข้ากับจิตใจ และอุปนิสัยทั้งหมดทั้งสิ้นของเขา ทำให้เขาเป็นคนละเอียดในการสังเกตชีวิตเพื่อนมนุษย์ เมื่ออ่านพบประวัติย่อของเพื่อนมนุษย์บางคน ที่ลือนำเสนออย่างเสียหายเสมือนไม่ใช่คน หรืออย่างเลอเลิศปานว่าไม่ใช่คน ก็ไม่ด่วนรวบไหวไปตามพายุอารมณ์ที่ถูกโหมกระพือเพราะขาดโยนิโสมนสิการนั้น

คัมภีร์เก่าแก่ของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทอันได้แก่พระสูตรนั้นสำหรับผมมีความเป็นวรรณคดีอยู่ในตัวเรียบร้อยแล้ว หากท่านผู้อ่านซึ่งไม่คุ้นเคยกับพระไตรปิฎกอยากลิ้มรสวรรณคดีเชิงพุทธธรรมที่ว่่านนี้ ผมแนะนำให้ไปหางานชุด “จากพระโอษฐ์” ที่ท่านพุทธทาสได้จัดทำไว้เช่น “พุทธประวัติจากพระโอษฐ์” “อริยสัจจากพระโอษฐ์” “ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์” เป็นต้น (ส่วนตัวผมแนะนำเล่มสุดท้าย เพราะมีรสของความเป็นวรรณคดีสูงมาก) งานที่พัฒนาขึ้นในช่วงหลัง เช่นอภิธรรมปิฎกและอรรถกถานั้นมีความเป็นวรรณคดีน้อยลง บ้านเรานั้นพระเถรท่านเรียนหนังสือผ่านงานชั้นหลังคืออรรถกถา และหากเป็นเปรียญชั้นสูงท่านก็ให้เรียนอภิธรรม ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ในบ้านเราเมื่อต้องตอบคำถามที่ยากๆ ในทางศีลธรรม คำตอบของท่านจึงห่างไกลจากความเป็นวรรณคดี จริงครับว่าคำตอบเหล่านี้วางอยู่บนพื้นฐานของความแม่นยำในหลักการ เพราะระบบฝึกท่านมาอย่างนั้น

แต่ปัญหาบางอย่างไม่ต้องการความแม่นยำในหลักการ แต่ต้องการความเข้าใจ และความเข้าใจที่ว่านี้ก็ไม่ใช่เข้าใจหลักธรรมเท่านั้น แต่เข้าใจชีวิตมนุษย์ที่ท่านกำลังเอาหลักธรรมไปช่วยหาทางออกให้แก่ชีวิตเขาด้วย

ศาสนาที่อยู่ห่างไกลจากความเป็นวรรณคดีนั้นในบางแง่ก็มีลักษณะคล้ายกฎหมาย คือจะมีเนื้อหาที่มีลักษณะพิพากษามนุษย์ ผ่านกฎเกณฑ์บางอย่างที่ตั้งขึ้น ผมนั้นสังเกตมานานแล้วว่าคัมภีร์ที่พัฒนาขึ้นหลังสมัยพุทธกาลอันได้แก่อรรถกถานั้นได้รับการเขียนบนพื้นฐานของ “จิตใจ” แบบหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ผมขอเรียกว่าจิตใจแบบนักกฎหมาย (Legalistic Spirit) ยกตัวอย่างเช่น อรรถกถาอธิบายว่าเมื่อบุคคลทำปาณาติบาต จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข ๕ ประการต่อไปนี้จะถือว่า “เข้าข่าย” ทำปาณาติบาต (๑) สัตว์นั้นมีชีวิต (๒) เข้าใจว่าสัตว์นั้นมีชีวิต (๓) มีจิตคิดจะฆ่า (๔) พยายามลงมือ (๕) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น เห็นไหมครับว่า นี่เป็นการอธิบายหลักธรรมอันลึกซึ้งด้วยกรอบความคิดทางด้านกฎหมาย ซึ่งแปลความว่า หากบุคคลทำไม่ครบองค์ประกอบที่ว่านี้ (เช่นใช้ไม้กระหน่ำตีหมาตัวหนึ่งด้วยความโมโหที่มันมาแอบกินอาหารของตนจนมันฟูไป แต่บังเอิญว่ามันไม่ตาย มันลุกหนีไปได้หลังจากนั้น แต่ก็บาดเจ็บหนัก) เขาจะได้รับการ “ปล่อยตัว” ให้หลุดพ้นจากความผิด จิตใจแบบนักกฎหมายนี้เข้มข้นมากในอรรถกถาพระวินัย (เป็นอรรถกถาแบบแทรกในพระบาลีด้วยซ้ำ ไม่ใช่อรรถกถาที่แยกเล่มออกมาต่างหาก) ในนั้นเขียนไว้ขนาดว่า พระสั่งให้คนไปฆ่าพระด้วยกัน โดยสั่งว่าให้สังหารตอนกลางวัน บังเอิญคนที่รับคำสั่งลงมือตอนกลางวัน ท่านวินิจฉัยว่าผู้สั่งไม่ผิด เพราะคนรับคำสั่งทำนอกเหนือคำสั่ง (วินัยปิฎก เล่ม ๑ ข้อ ๒๐๒)

เห็นจะเป็นเพราะอิทธิพลคัมภีร์แบบนี้ (ซึ่งพระเณรเราถูกบังคับให้เรียนตามหลักสูตร) ผู้ที่เป็นผลผลิตของระบบจึงอธิบายหลักธรรมอย่างเช่นเรื่องกรรมแบบนี้ไปเสียหมด คำอธิบายแบบนี้จะมีลักษณะยึดกฎเป็นหลัก แล้วพิพากษาการกระทำของคนโดยเอาไปใส่เข้ากับกฎว่าคุณได้ล่วงละเมิดกฎหรือไม่ หากไม่เข้า ก็บอกว่าคุณไม่ผิด หากเข้าก็บอกว่าคุณผิด

จุดอ่อนของการอธิบายกรรมในแบบนี้ก็เหมือนกับจุดอ่อนที่เราพบในการอธิบายกฎหมายแบบเอาตัวบทเป็นหลักเป๊ะๆ เช่น “จริงไหมว่าคุณได้ขโมยของ ถ้าจริงคุณก็ผิด จบ” การอธิบายแบบนี้ได้ละเลยหลายสิ่งเช่นบางครั้งการขโมยก็เกิดจากความจำเป็น เช่นหญิงคนหนึ่งขโมยของในร้านชำราคาไม่กี่บาทเพื่อเอามาให้ลูกกิน เธอไม่มีงานทำ ลูกหิว ร้องแงแง ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เลยแอบขโมยขนมปังในร้านสองตามก้อนมาให้ลูกน้อยกิน

ผมเข้าใจครับว่า การอธิบายหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบนี้มีข้อดีตรงที่คนอธิบายสะดวก เพราะเมื่อทุกอย่างขึ้นอยู่กับกฎที่อยู่นอกตัว ก็ไม่ต้องพึ่งพาสติปัญญาส่วนตนที่จะวินิจฉัยเรื่องยากๆ เหล่านั้น แต่ข้อเสียก็มีมาก เช่นทำให้คนรู้สึกวาทศาสตร์ก็ใจดำที่พิพากษาคนที่จำเป็นต้องทำบางสิ่งบางอย่างลงไป เช่นต้องทำแท้งเพราะถูกข่มขืนจนตั้งท้องเป็นต้น ว่าเป็นผู้กระทำบาปอกุศล ดังเรื่องที่ผมเขียนในเล่มนี้ เรื่องดีชั่วในทางจริยศาสตร์นั้นเราเข้าใจกันว่าจะต้องวางอยู่บนเงื่อนไขของการไม่ถูกบังคับ หมายความว่าก่อนที่เราจะพิพากษาว่าเพื่อนมนุษย์ของเราสมควรได้รับการขนานนามว่าเป็นคนดีหรือชั่วหรือไม่ เราต้องมั่นใจก่อนว่า เขาได้กระทำการนั้นลงไปอย่างอิสระ คือไม่มีใครไปบังคับเขาให้ทำ ใครในที่นี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นคนเสมอไป อาจเป็นเหตุการณ์คับขันก็ได้ ลองไปถามคนทั่วไปดูสิครับว่า “สมมติ

ว่าคืนหนึ่งคุณตื่นนอนขึ้น พบว่ามีขโมยเข้าบ้านโดยบังเอิญ ขโมยตรงเข้ามาจะฆ่าคุณ ในมือของขโมยมีมีด เขาระจอนเข้ามา โดยสัญชาตญาณการป้องกันตน คุณฉวยเอาไม้ตีกอล์ฟที่อยู่แถวนั้นหวดขโมยจนตาย ถ้ามว่าเราที่ตีคนร้ายตายสมควรถูกประณามว่าชั่วไหม” ไม่มีใครบอกว่าเราผิดหรอกครับ เพราะเขาเข้าใจเรื่องที่ว่า ดีชั่วก่อนวินิจฉัย ต้องดูว่าปลอดจากการถูกบังคับหรือไม่

ผมทราบมาว่าในมหาวิทยาลัยบางแห่งของต่างประเทศ ผู้ที่เรียนทางด้านกฎหมายจะถูกบังคับให้เรียนวรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพิพาทษาเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จุดประสงค์ก็เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าความยุติธรรมจะพิจารณาจากกรอบของกฎหมายเท่านั้นไม่พอ เวลานี้ผมก็เห็นความจำเป็นที่ผู้ศึกษาทางด้านพุทธศาสนาโดยเฉพาะพระสงฆ์สามเณรที่เรียนในระบบดั้งเดิมของคณะสงฆ์เราสมควรได้รับการปลูกฝังทางด้านวรรณคดี ที่ผมเขียนเรื่องอย่างในเล่มนี้ส่วนหนึ่งก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศตามที่กล่าวมานั้น นอกจากเรื่องกรรม คงมีเรื่องอื่นๆอีกมากที่เราสามารถใช้รูปแบบทางด้านวรรณกรรมเพื่อส่องให้เห็นว่า ในบางกรณี สิ่งที่เกิดกับคนบางคนไม่ง่ายที่เราจะวินิจฉัยโดยเอาหลักธรรมที่ผ่านการตีความแบบนักกฎหมายเข้าไปจับทันที

จะอย่างไรก็ตาม รูปแบบวรรณกรรมก็มีจุดอ่อนบางอย่าง คือ เนื้อหาเกี่ยวกับคนเป็นคนอื่นๆ ซึ่งหากเขียนไม่ดี ตัวละครที่ถูกกล่าวถึงก็อาจไม่สะท้อนความจริงอันเป็นสากลได้ อนึ่ง งานวรรณกรรมจำเป็นต้องเล่นกับอารมณ์ความรู้สึก บางท่านอาจเห็นว่าสิ่งนี้ไม่เหมาะสำหรับนำมาเป็นสื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจพุทธธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของปัญญาและความนิ่ง โดยส่วนตัว ผมคิดว่าอารมณ์ของมนุษย์นั้นคือรากฐานที่แท้จริงของศีลธรรม เรากินปลาที่เราเลี้ยงกับมือไม่หลงหรือครับ ต่อให้หิวปานใดก็ตาม นี่คืออิทธิพลของอารมณ์ เช่นเดียวกัน หากเรารู้จัก

ใครเป็นส่วนตัว เราพิพากษาเขาง่ายๆไม่ลงเช่นกัน ที่ผมกล่าวข้างต้น เรื่องโศกนาฏกรรมในเหตุการณ์เดือนตุลาคมก็เป็นเรื่องของอารมณ์แท้ๆ เราฆ่ากันเพราะเราไม่รู้จักกัน ถ้ารู้จักกันเราก็ไม่ฆ่ากัน สงครามระหว่างศาสนาแก้ได้ครับด้วยการให้คนต่างศาสนารู้จักกัน เป็นเพื่อนกัน

เล่มนี้ผมเลือกรูปประกอบเป็นรูปเขียนของศิลปินหญิงชาวเยอรมันท่านหนึ่ง เป็นผู้ที่ผมชอบงานของเธอเป็นส่วนตัวมายาวนานแล้ว งานของเธอเน้นการแสดงอารมณ์ความผูกพันระหว่างแม่ ลูก คนในครอบครัว เพื่อนบ้านที่รวมกันปกป้องตนเอง เป็นต้น รูปที่เธอวาดให้อารมณ์ได้สูงสุดอย่างน่าทึ่ง ผมไปเบอร์ลินสองสามปีก่อนตั้งใจไปดูงานต้นฉบับของเธอ แต่ก็พลาด ตั้งใจว่าไปใหม่อีกเมื่อใดจะต้องไปดูให้ได้

ช่วงนี้ผมไปไหนมักได้รับคำทักทายทั้งจากคนที่รู้จักและไม่รู้จักเกี่ยวกับวารสารส่วนตัวของผมเล่มนี้ เป็นคำที่แสดงการให้กำลังใจและบอกว่าชอบ นี่คือนี่สิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับผม ในบางวัน ผมคิดว่างานที่ทำอยู่นี้น่าจะช่วยทำหน้าที่เหมือนห้องสมุดส่วนตัวของผม คือเขียนหนังสือใส่ตู้ไว้ สอนวิชาอะไรก็ให้ผู้เรียนเข้ามาโหลดงานไปอ่านได้ง่ายๆ ไม่เพียงเท่านั้น ห้องสมุดนี้ยังสำหรับทุกท่าน ใครสนใจเรื่องทำนองนี้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนก็เข้ามาอ่านได้ เพราะคิดอย่างนี้ ช่วงนี้ผมเลย “ลุย” เขียนงานจำนวนหนึ่งที่เห็นว่าสมควรรีบเขียนเพราะมีคนต้องการใช้ เสร็จแล้วก็จะเอามาใส่ตู้ไว้ ไม่ถือคฤงญแใจใครจะอ่านก็เข้ามาได้ตลอดเวลา ผมจะไม่บอกใครครับที่กำลังแอบเขียนอะไรบ้าง วันดีคืนดีท่านผู้อ่านจะเห็นมันอยู่ในตู้เรียบร้อยแล้วหมั่นเข้ามาดูที่ตู้สม่ำเสมอครับ ©

กรรม

ภาพประกอบทั้งหมดโดย **Kathe Kollwitz**
ศิลปินสตรีชาวเยอรมัน (1867-1945)

บทความนี้เขียนในรูปเรื่องสั้น (ขนาดยาว) เนื้อหาเป็นการเล่าความในใจของผู้หญิงคนหนึ่งที่เป็นแม่ซึ่งลูกสาวประสบเคราะห์กรรมอย่างรุนแรงโดยกะทันหัน เธอพยายามหาทางช่วยให้ลูกสาวพ้นไปจากเคราะห์กรรมนั้นอย่างสุดความสามารถเท่าที่สติปัญญาของผู้หญิงอย่างเธอจะทำได้ ในระหว่างที่พยายามหาทางช่วยเหลือลูกนี้ เธอได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง รวมทั้งเรียนรู้ว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เธอเชื่อถือมานานว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถพึ่งพาได้เสมอในยามที่ชีวิตประสบเคราะห์กรรมนั้นในความเป็นจริงแล้วพึ่งพาได้มากน้อยเพียงใด...

ฉันเป็นครูสอนวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ชีวิตครูเป็นชีวิตที่เรียบง่าย งานอาจจะหนักบ้างเมื่อเทียบกับอาจารย์มหาวิทยาลัย (ที่เพื่อนบางคนของฉันเป็น ฉันจึงพอรู้ว่าพวกเขาทำงานอย่างไร) แต่โดยรวมฉันก็มีความสุขกับงานที่ว่านี้ ฉันไม่ใช่คนที่เรียนหนังสือเก่งอย่างชนิดเข้าตากรรมการ จึงต้องมาสอนโรงเรียนมัธยม ในขณะที่เพื่อนร่วมรุ่นบางคนที่เคยเรียนปริญญาโทมาด้วยกันสอนในมหาวิทยาลัย เป็นศาสตราจารย์ไปแล้วก็มี ฉันเรียนมาทางมนุษยศาสตร์ จริงๆนั้นเรียนมาทางภาษาและวรรณคดี แต่ที่หันเหทิศทางการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมาเพราะชอบ ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนนั้นเหมือน

พลเมืองชั้นสอง ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนไม่ค่อย
เกรงใจหรือให้ความสำคัญ ไม่เหมือนครูสายวิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์ หรือวิชาอะไรก็ตามแต่ที่มีอานิสงส์โดยตรงต่อการ
สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ก่อนจะย้ายตัวเองมาสอน
พระพุทธศาสนาฉันสอนภาษาอังกฤษ เมื่อมีรุ่นน้องๆเข้ามาใหม่
การย้ายสาขาของฉันได้อำนวยความสะดวกให้แก่เด็กใหม่ๆ
เหล่านี้มาก และฉันเองก็รู้สึกว่าเป็นผลดีแก่ทุกฝ่ายด้วย เด็ก
ใหม่นั้นพูดภาษาอังกฤษดีกว่าครูรุ่นฉัน ก็เหมาะแล้วที่เธอจะได้
สอน ปกติวิชาพระพุทธศาสนาแทบจะเรียกได้ว่าไม่ใช่วิชาใน
สายตาของครูร่วมโรงเรียน เมื่อมีหนังสือจากหน่วยงานต่างๆให้
จัดส่งครูไปอบรมหรือร่วมสัมมนา หากเป็นรายการที่เกี่ยวข้อง
กับวิชาประเภทที่ฉันกล่าวข้างต้น โรงเรียนจะกุฎิกุจอจัดส่งครูไป
ร่วม เมื่อครูเหล่านี้กลับมา ก็จะเขียนบอร์ดแสดงให้ใครต่อใครรู้
ว่าครูที่เก่งๆของโรงเรียนเราไปทำอะไรที่จะเป็นการเชิดชู
โรงเรียนของเรามาบ้าง แต่ถ้าเป็นรายการทางศาสนา ท่านผู้
อำนวยการจะถามแล้วถามอีกว่าฉันจะได้ประโยชน์จากงานนี้แน่
นะ ซึ่งน่าเสียดายนั่นใครฟังก็รู้ว่าแปลว่า “ไม่รู้จะไปทำไม” เอาเป็น
ว่าไม่มีอะไรเป็นจุดเด่นของการสอนวิชานี้ ไม่มีอะไรที่จะใช้
ต่อรองกับใคร ลูกศิษย์ที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้มักไม่คิดว่า
จะต้องแวะเวียนมาทักทายเมื่อผ่านมายังโรงเรียนเก่า พวกเขา
มักแวะไปหาครูที่สอนวิชาที่พวกเขาเห็นว่าช่วยให้ตนสอบเข้า
มหาวิทยาลัยได้มากกว่า แต่ก็มีเด็กบางคนเหมือนกันที่แวะมา
เยี่ยมฉัน เด็กเหล่านี้เป็นเด็กพิเศษในความคิดของฉัน และ

เพราะมีเด็กพิเศษเหล่านี้เอง ที่แม้จะไม่มาก สองสามปีจึงพบเพียงคนสองคน ฉันจึงพอใจและสุขใจอยู่เงียบๆคนเดียวกับการสอนวิชาที่แสนจะฟื้นฟูธรรมชาติสามัญที่ว่านี้

เวลานี้ฉันอยู่บ้านกับลูกสาวที่กำลังเรียนอยู่มัธยมปลาย กำลังเตรียมจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยปีหน้า สามีนั่นตายไปหลายปีแล้ว ทิ้งมรดกไว้เป็นบ้านหลังเล็กๆและรถญี่ปุ่นเก่าๆคันหนึ่งที่ฉันก็ยังใช้ขับไปทำงานหรือไปไหนต่อไหนอยู่กระทั่งวันนี้ พูดถึงลูกสาว เธอเป็นลูกคนเดียว น่ารัก แม้จะขี้นอนและเอาแต่ใจตัวในบางครั้ง แต่โดยรวมเธอเป็นเด็กดี ฉันรักลูกคนนี้มาก ยิ่งเมื่อสามีจากไป ทิ้งให้เราสองคนอยู่ในบ้านเล็กๆหลังนั้นเพียงลำพัง ฉันก็ยังรู้สึกได้ว่าชีวิตฉันนั้นยังมีอะไรยึดเหนี่ยวอยู่ สิ่งนี้ก็คือลูกคนนี้นี่แหละ ตอนนี่เธอเรียนสายศิลป์ภาษา โดยเลือกภาษาเยอรมันเป็นภาษาหลัก จากคะแนนที่ฉันเห็นและจากประสบการณ์ที่เป็นครู ฉันรู้ว่าปีหน้าลูกจะต้องเข้าไปเป็นนิสิตของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาได้อย่างแน่นอน คิดแล้วฉันเองก็แอบชื่นใจอยู่คนเดียว เห็นจะเป็นเพราะชีวิตมีความสุขเล็กๆบางอย่างหล่อเลี้ยงอยู่กระมังที่ทำให้ฉันไม่ยินดียินร้ายจะไปแก่งแย่งแข่งขันกับใครในทางอาชีพการงาน คนเรานั้นเมื่ออยู่ในที่ทำงานก็ย่อมจะมีทุกข์ที่ต้องเผชิญเป็นธรรมดา เนื่องจากฉันไม่ใช่คนที่จะไปขวางผลประโยชน์ของใครเพราะตำแหน่งหน้าที่ไม่เอื้อไปในทางนั้น ทุกข์ที่ฉันได้รับจึงมักเป็นทุกข์ประเภทที่พลเมืองชั้นสองในที่ใดก็ทำตามแต่ในโลกพึงได้รับตามอัตภาพของตน ในบางวัน ฉันเคยคิดหลังจากที่ถูกใครบางคนที่อยู่

ข้างบนเราในทางการงานแสดงอาการเหมือนเราไม่เคยอยู่ใน
สายตาของเขาเลยว่า... ความทุกข์ที่ลึกซึ้งที่สุดอย่างหนึ่งของ
มนุษย์นั้นไม่มีอะไรเท่าการรู้สึกว่ตนนั้นเป็นคนธรรมดาอย่าง
ที่ฝรั่งเรียกว่าเป็น Nobody... คนไม่มีอะไรนั้นเมื่อกลับมาบ้านที่
อบอุ่น มีหมาที่เลี้ยงไว้สองสามตัวมากระโดดเข้าหาด้วยความดี
ใจ เข้าไปในบ้านเปิดหน้าต่างรับลม เอนกายบนโซฟา ดื่มน้ำ
เย็นๆจากตู้เย็น เปิดเพลงหรือหนังสือที่ชอบจากเครื่องเล่น DVD
ขณะที่หมาสองสามตัวมาคลอเคลียอยู่ใกล้ๆ เท่านั้นไม่มีอะไร
คนนี้ก็รู้สึกได้ถึงการเป็นคนมีอะไรในบ้านหลังเล็กๆของตน รอบ
บ้านฉันทันปลุกต้นไม้เอาไว้สารพัดชนิด ช่วงนี้เป็นหน้าฝน บาง
วันเมื่อกลับมาถึงบ้าน เปิดหน้าต่างออก ลมเย็นเจือด้วยไอฝน
หอมเอากลิ่นดอกไม้ที่ปลุกไว้โชยเข้ามาแผ่วเบา... โลกที่รุ่มร้อน
ข้างนอกก็ถูกปิดลง ราวท่มเศษ ฉันทและลูกจะนั่งกินข้าวเย็น
ด้วยกันทุกวัน เป็นเช่นนี้มานานแสนนานแล้ว...

-๒-

ชีวิตนั้นบางครั้งก็เหมือนกองทรายริมทะเล ไม่มีอะไรแน่นอน
สามารถถูกกระแสน้ำซัดกระหน่ำกวาดหายไปได้ภายในพริบตา
ฉันทยังจำได้ในวันที่สามีตายจากไปเพราะโรคหัวใจล้มเหลวอย่าง
กะทันหัน นั่นก็เป็นครั้งหนึ่งที่ฉันทรู้สึกว่บางอย่างที่เกิดแก่ชีวิต
ของเรานั้นเราไม่อาจตั้งรับได้ทันเลย เพราะมันผ่านเข้ามาอย่าง
รวดเร็วและรุนแรง จะอย่างไรก็ตามพายุที่โถมเข้ามาอย่างแรง
เพียงชั่วอึดใจแล้วหอบเอาอะไรจากเราไปหมดอาจจะสร้างความ

งุนงงและตกตะลึงมึตแปดด้านแก่เราในช่วงเวลาสั้นๆ จากนั้นจิตใจของเรา ก็จะค่อยๆ เลื่อนเข้าสู่ภาวะตามปกติของมัน ทั้งนี้เพราะเราไม่มีอะไรจะต้องคาดหวังว่าจะย้อนกลับมาอีกแล้ว ฉันเสียใจมากที่สามีตายจากไปอย่างไม่ทันได้ตั้งตัวเช่นนั้น แต่ต่อมานานความเสียใจนั้นก็จางหายไปจนแทบเรียกได้ว่าสนิท แต่สิ่งที่เกิดแก่ฉันคราวนี้ต่างจากคราวนั้นมาก... เวลานี้ฉันก็ยังทำอะไรไม่ถูก มีดมน ทุกข์ทรมานและคับแค้นใจอย่างที่สุด

จำได้ว่าวันนั้นเป็นตอนสายๆ ของวันอาทิตย์ เวลาราวเก้าโมงเช้า ฉันกำลังรดน้ำต้นไม้อยู่หน้าบ้าน เสียงโทรศัพท์ดังขึ้น ฉันไม่รับในตอนแรกเพราะกำลังทำงานอยู่ แต่เสียงนั้นก็ดังอยู่ยาวเมื่อหยุดไปสักครู่คนหมุ่นก็หมุ่นมาใหม่และดังอยู่ยาวนานเช่นเดิม ฉันทิ้งสายยางเดินเข้าบ้าน รู้สึกหงุดหงิดที่คนโทรศัพท์มาช่างไม่มีมารยาทเอาเสียเลย เมื่อรับสายและฟังสิ่งที่คน ฌปลายทางฟากโน้นของสายโทรศัพท์แจ้งแก่ฉัน ฉันก็ถึงกับเข่าอ่อน หัวใจเต้นแรงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ใจหวิวหน้ามืดเหมือนจะเป็นลม เมื่อรวบรวมสติได้แล้วฉันก็บอกคนที่โทรศัพท์มาว่าฉันจะเดินทางไปเดี๋ยวนี้ จากนั้นก็ผลุนผลันขึ้นไปบนบ้าน เปลี่ยนเสื้อผ้าอย่างรวดเร็วแล้วขับรถทยานออกไป ฉันจะปิดประตูบ้านหรือไม่ก็จำไม่ได้แล้ว

เมื่อรถมาถึงโรงพยาบาลอำเภอองครักษ์ ฉันก็ตรงไปยังห้องฉุกเฉิน ที่นั่นฉันพบครูที่โทรศัพท์มาหาฉันเมื่อราวหนึ่งชั่วโมงที่ผ่านมา เธอรออยู่ที่หน้าทางเข้า เธอพาฉันตรงไปที่เตียงนอนที่อยู่มุมหนึ่งของห้องโถงๆ นั้น ที่นั่นฉันพบร่างของลูกสาวนอน

สงบนิ่งอยู่ มีถุงน้ำเกลือห้อยอยู่บนหัว ผ้าห่มสีเขียวหม่นคลุมตัว เธออยู่ตั้งแต่เท้ามาถึงคอ ฉันจึงมองเห็นแต่เพียงใบหน้าของเธอเท่านั้น เธอไม่ได้หลับ หน้าตามีรอยซ้ำที่หน้าผากเหมือนโดนอะไรแข็งๆ กระทบก ริมฝีปากกลางแตกและบวม มีคราบเลือดแห้งติดอยู่ผสมกับน้ำยาทาแผลที่พยาบาลทำให้ ดวงตาของเธอที่มองมายังฉันนั้นมีน้ำตาไหลคลอ เมื่อฉันเดินเข้าไปใกล้เธอก็สะดุ้ง จากนั้นก็ร้องไห้โฮออกมา ฉันเองก็กั้นน้ำตาไม่อยู่ ร้องไห้ ออกมากับลูกด้วย ภาพที่เห็นนั้นฉันรู้เลยว่าลูกของฉันถูกทำร้าย ส่วนจะสาหัสเพียงใดฉันต้องคอยให้หมอบอกอีกทีหนึ่ง

เมื่อผ่านช่วงเวลาของความตื่นตระหนกไปแล้ว ฉันก็ได้รับการบอกเล่าจากครูท่านนั้นว่า เมื่อตอนเช้ามีดวันนี้ประมาทดีสี่

เห็นจะได้ เพื่อนของลูกสาวฉันบอกว่าเธอออกจากห้องพักมาเข้าห้องน้ำ ตอนนั้นเพื่อนของเธอเคลิ้มๆ จึงไม่ทันสังเกตเห็นเมื่อลูกมาเข้าห้องน้ำแล้วเธอได้กลับเข้ามายังเรือนนอนอีกหรือไม่ วันเสาร์และอาทิตย์นี้โรงเรียนของลูกสาวฉันพาเด็กนักเรียนมัธยมปลายมาเข้าค่ายทำกิจกรรมที่รีสอร์ทแห่งหนึ่งในเขตเขาใหญ่ โรงเรียนเคยจัดมาที่นี่หลายปีแล้วก็ไม่เคยเกิดเหตุร้ายอะไร ที่ที่นักเรียนซึ่งเป็นหญิงล้วนนอนรวมกันในบังกะโลหลังละประมาณ ๒๐ คน ห้องน้ำนั้นทางรีสอร์ทสร้างแยกออกมาจากตัวบังกะโล แต่ก็อยู่ใกล้กัน โรงเรียนของลูกสาวฉันเป็นโรงเรียนสตรี ครูที่มาคอยดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นครูสตรี มีครูชายมาด้วยสองสามคน แต่ก็ต้องแยกไปพักในที่ที่ไกลออกไป ครูหญิงเท่านั้นที่ได้อยู่ใกล้ชิดนักเรียน ครูนั้นพักรวมกันที่บังกะโลหลังหนึ่ง ตอนเช้าประมาณตีห้าครึ่ง เพื่อนของลูกสาวฉันคนที่นอนติดกันก็ไม่พบลูกสาวฉัน เธอเกิดเอะใจจึงออกมาตามหาก็ไม่เห็นจึงไปแจ้งแก่ครู แรกๆทุกคนคิดว่าเธออาจจะออกไปเดินเล่นสูดอากาศตอนเช้า แต่เมื่อถึงเวลาหกโมงตรงอันเป็นเวลาทีทุกคนจะต้องมาเข้าแถวบริหารร่างกายก่อนจะอาบน้ำกินข้าวเช้านั้นเธอก็ยังไม่มา ตอนนี้องที่ครูได้กระจายกันออกตามหา แต่ก็ไม่พบ เวลาผ่านไปราวครึ่งชั่วโมง ครูก็ไปแจ้งแก่ทางรีสอร์ทให้ช่วยระดมพนักงานออกติดตาม ที่สุดก็มีคนพบเธอนอนสลบอยู่ในดงไม้ ห่างจากตัวบังกะโลไปทางด้านที่เป็นภูเขาและป่าไม้ราวสี่ถึงห้าร้อยเมตร เธอถูกทำร้าย และจากสภาพเสื้อผ้าที่เห็นนั้น เป็นไปได้สูงมากที่เธอจะถูกล่วงละเมิด

ทางเพศ เมื่อฟังมาถึงตรงนี้ ฉันก็ร้องไห้โฮออกมาอีกครั้ง

-๓-

จากการตรวจสอบของแพทย์ในกรุงเทพในวันต่อมาหลังจากที่ฉันพาเธอกลับบ้านแล้ว ฉันก็ตกใจและเสียใจอย่างถึงที่สุดเมื่อพบว่าลูกสาวของฉันถูกล่วงละเมิดทางเพศจริงๆ ที่สำคัญไปกว่า

นั่นคือแพทย์พบว่า...เธอตั้งครรภ์... ฉันไม่ถามรายละเอียดอะไรเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะเกรงจะกระทบกระเทือนจิตใจของเธอ การที่เธอตั้งท้องก็บ่งชี้ชัดเจนแล้วว่าเธอถูกล่วงละเมิด ฉันอนุญาตให้ตำรวจซักถามเธอเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่การสอบสวนหาตัวคนร้าย (ซึ่งตอนนั้นฉันไม่ได้สนใจว่ามันจะเป็นใคร เพราะสิ่งที่ฉันสนใจเวลานี้คือชีวิตของลูกสาวฉัน) ตำรวจบอกกับฉันทางโทรศัพท์ไม่กี่ชั่วโมงหลังจากที่เธอให้ปากคำ ว่าพวกเขาสงสัยคนงานชาวกะเหรี่ยงคนหนึ่ง ที่เพิ่งเข้ามาทำงานเป็นคนงานก่อสร้างของบริษัทที่รับเหมาเข้ามาซ่อมแซมบังกะโลเมื่อสองสามวันก่อน ในคืนเกิดเหตุมีคนเล่าว่าคนงานกะเหรี่ยงคนนี้ดื่มเหล้าอยู่จนตึกตึนใกล้บังกะโลที่ลูกสาวฉันพักอยู่ ฉันก็เพียงแต่รับฟัง มันจะเป็นใครก็ช่างเถอะ นั่นเป็นปัญหาของตำรวจ แต่ปัญหาของฉันเวลานี้คือจะทำอย่างไรกับลูกสาวที่กำลังตั้งท้องเพราะถูกล่วงละเมิดจากคนชั่ว ฉันเองยอมรับว่าบางครั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ร้ายแรงมาก ๆ กับลูกเรา เราจึงรู้ว่าเรานั้นรักลูกมากเพียงใด ปกติฉันนั้นไม่คิดว่าจะทำร้ายใครได้ แต่ถ้าตำรวจจับคนร้ายได้ และมีหลักฐานมัดแน่นหนาว่าไม่ผิดคน ฉันคิดว่าฉันสามารถฆ่าเจ้าคนนั้นได้โทษฐานที่มันทำกับลูกที่ฉันรักมากขนาดนี้ได้ และฉันจะไม่รู้สึกที่ตนเองผิดเลยจากการลงมือสังหารเจ้าคนชั่วช้าคนนั้น

หมอทีดูแลกรณีของลูกฉันถามฉันว่าจะดำเนินการต่ออย่างไรแล้วเขาก็เล่าประเด็นทางกฎหมายซึ่งฉันรู้ดีอยู่แล้วว่าการทำแท้งโดยสตรีที่ตั้งครรภ์เพราะถูกล่วงละเมิดทางเพศนั้นกฎหมาย

อนุญาต ฉันถามหมอบว่าถ้ารถลัดลัดปาด้าหนึ่งจะเป็นอะไรไหม...
ฉันกับลูกต้องการเวลาคิด... หมอบอกได้ไม่มีปัญหา ตัดสินใจได้
อย่างไรแล้วค่อยมาพบเขา เนื่องจากลูกถูกทำร้ายถึงจะบาดเจ็บ
แต่ก็ไม่สาหัส สองสามวันเธอก็ออกจากโรงพยาบาลมาอยู่ที่บ้าน
ได้ ครูและเพื่อนของเธอหลายคนแวะไปเยี่ยมให้กำลังใจ และ
ทุกครั้งที่มีคนแวะมาหา เธอจะร้องไห้ ซึ่งฉันเองก็ไม่ค่อยแน่ใจ
ว่าการมีคนแวะมาหาเช่นนี้เป็นเรื่องดีหรือไม่ดีกันแน่ แต่ก็เห็นว่า
เป็นเรื่องดี บางครั้งการร้องไห้ก็เป็นสัญชาตญาณในการระบาย
ความอัดอั้นที่อยู่ในใจของมนุษย์ ซึ่งฉันคิดว่าเวลานี้ลูกและฉัน
คงมีสิ่งนี้อัดและคั่งอยู่ในใจในปริมาณที่ไม่ต่างกันเลย จะอย่างไร
ก็ตาม เพื่อนนั้นในบางสถานการณ์ก็มีค่ามากกว่าอะไรทั้งหมด
แม้ว่าการพบเพื่อนแล้วจะทำให้เราต้องร้องไห้ก็ตาม ด้วยเหตุนี้
เวลาที่เพื่อนๆ ของลูกมาเยี่ยม และบางครั้งเด็กๆ เหล่านี้ก็กอด
กันร้องไห้ ฉันก็เห็นว่าจะเป็นผลดีแก่ลูกมากกว่า การอยู่คน
เดียวเงียบๆ ท่ามกลางความมืดมิดของชีวิตที่ถูกโศกนาฏกรรม
เล่นงานอย่างแสนสาหัสนั้นเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี

เคยมีใครบางคนพูดว่าในยามที่ตกทุกข์ได้ยากในทางใจมากๆ
สิ่งแรกๆ ที่คนเราจะนึกถึงคือศาสนา ฉันเองยอมรับว่าเรื่องนี้เป็น
ความจริงอยู่มาก ที่โรงเรียนของฉันนั้นมีพระจากวัดวัดหนึ่งซึ่ง
เป็นวัดที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาสอนวิชาพระพุทธศาสนาในแง่ที่เป็น
วิทยากรพิเศษอยู่เป็นประจำ ฉันเคยได้ยินคนหลายคนเล่าถึง
กิตติศัพท์ในทางธรรมของท่านเจ้าอาวาสว่าสามารถสอนใครต่อ
ใครในเรื่องการแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างชาญฉลาด บางคนก็เชื่อใน

เรื่องวาสนาบารมีก็ถึงกับพูดว่า “หลวงพ่เป็นคนมีบารมีมาก
แค่เข้าไปหาท่านเท่านั้นก็เย็นแล้ว” ฉันเคยเห็นท่านออกโทร-
ทัศน์อยู่บ่อยๆ แต่ไม่ค่อยได้สนใจจะฟังว่าท่านเทศน์เรื่องอะไร
แต่เท่าที่ได้ยินท่านพูดผ่านหู ฉันก็รู้ว่าท่านเป็นพระที่พูดเก่ง
เสียงไพเราะนุ่มนวล แม้ว่าบางครั้งติดจะเป็นไปในทางออกอื้อน
ญาติโยมโดยเฉพาะญาติโยมผู้หญิงนิดๆ แต่โดยรวมท่านก็ดูเป็น
พระที่มีเสน่ห์และฉลาดอย่างที่เข่าว่ากันจริงๆ ฉะนั้นแม้จะสอน
วิชาพระพุทธศาสนา แต่ก็ไม่ได้ติดพระ ไม่มีพระอาจารย์ที่ยกไว้ว่า
เป็นพระประจำครอบครัวหรือประจำชีวิตอย่างที่อาจารย์สอนวิชา
เดียวกันนี้ที่ฉันรู้จักบางคนเขาเป็นกัน

ช่วงนี้ทางโรงเรียนอนุญาตให้ฉันหยุดงานอยู่กับลูกได้ ลูกก็เช่นกันทางโรงเรียนอนุญาตให้ลาพักได้ไม่มีกำหนด ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบอกว่าสบายใจเมื่อไหร่ก็ค่อยกลับไปเรียน ไมตรีจิตจากคนรอบกายเช่นนี้ทำให้ความรู้สึกของฉันที่มีต่อโลกนี้ไม่เลวร้ายลงไปตามอุบัติเหตุของชีวิตจนเกินที่ตนเองจะทนไหว สิ่งที่ฉันคิด ณ เวลานี้คือจะทำอย่างไรดีกับเด็กที่อยู่ในท้องของลูกสาว ซึ่งในแง่หนึ่ง... *อย่างน้อยก็ในทางชีววิทยา...* เขาคือหลานของฉันเอง ฉันโทรศัพท์ปรึกษากับหมอที่ดูแลลูกว่าฉันขอเวลาในการตัดสินใจอีกสักสัปดาห์หนึ่ง หากตัดสินใจได้แน่นอนอย่างไรแล้วก็จะรีบติดต่อกลับไปยังคุณหมอ ระหว่างนี้ตำรวจก็มารายงานเรื่องความคืบหน้าของคดี ดูเหมือนหลักฐานจะมัดแน่นหนาว่าคนที่เขาจับได้เป็นคนที่ทำร้ายลูกสาวฉัน จากการตรวจดีเอ็นเอเนื้อเยื่อที่ติดอยู่กับเล็บของลูกสาวฉันตลอดจนหลักฐานทางการแพทย์อื่นๆที่ฉันไม่อยากพูดถึง แต่มันคือสิ่งที่เจ้าคนชั่วนั้นได้ฝากไว้ในร่างกายของลูกสาวฉัน และล่าสุดข่าวว่าเจ้าตัวเองก็สารภาพว่าเป็นคนลงมือเองไปแล้วเพราะความเมา ฉันไม่ถามลูกถึงรายละเอียดของเรื่องที่เกิดขึ้น ไม่ถามว่าจำคนร้ายได้หรือไม่ เพราะอยากให้ลูกปล่อยสิ่งที่เกิดขึ้นให้มันหลุดออกไปจากความทรงจำให้ได้มากที่สุดและเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะอย่างไรก็ตาม ภายใต้ความเจ็บปวดและดวงตาที่เศร้าสร้อยของเธอฉันนั้นฉันไม่รู้ว่าคุณกำลังคิดอะไรอยู่ในใจ แต่ที่แน่ๆคือเธอรู้ว่าเธอกำลังตั้งท้อง เธอกำลังเป็นแม่ของเด็ก และเด็กที่ว่านี้ส่วนหนึ่งก็เป็นพยานบุคคลที่โยงไปหาเจ้าคนไม่มีหัวนอนปลายเท้า

คนหนึ่งที่ทำร้ายเธออย่างป่าเถื่อนเสมือนสัตว์ คนเรานั้นมีทุกข์ เป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ทุกข์ที่เราหาทางออกยากที่สุดก็คือทุกข์ที่ได้รวมเอาสองสิ่งเข้ามาขมวดอยู่ด้วยกัน สิ่งหนึ่งคือสิ่งที่บอกว่าคุณกำลังทำผิดนะหากว่าคุณเลือกที่จะแก้ปัญหานั้น แต่อีกสิ่งก็คือถ้าคุณไม่เลือกแก้ปัญหานั้นว่านั่นชีวิตทั้งหมด หรือส่วนใหญ่ของคุณก็อาจต้องจมอยู่กับความหลังอันเลวร้าย ซึ่งคุณไม่ได้เป็นคนก่อเลย คนเลวบางคนในโลกที่ก่อสิ่งนั้นแก่คุณ แม้ลูกจะยังไม่โตเป็นผู้ใหญ่ แต่ฉันก็รู้สึกว้ากๆ เธออาจกำลังคิดเรื่องนี้อยู่บ้าง ฉันภาวนาอยากให้สัตบุรุษญาณในการปกป้องตนเองของเธอที่มีอยู่ตามธรรมชาติจะโน้มน้าวความรู้สึกของเธอให้เห็นว่าเธอจะต้องเอาเด็กในท้องออก ฉันภาวนาขอให้สัตบุรุษญาณอันนั้นซึ่งปกติจะรุนแรงมากกว่าพลังทางศีลธรรมในคนวัยรุ่นหนุ่มสาวจะช่วยให้เธอไม่รู้สึกว่าเธอทำผิดที่ต้องทำแท้ง ฉันภาวนาอยากให้สัตบุรุษญาณหรืออะไรก็ตามแต่ที่อยู่ในใจของเธอเล็กน้อยช่วยปิดกั้นความนึกคิดในทางศีลธรรมจรรยาของเธอ ทำให้เธอเห็นว่ามันเป็นสิทธิอันชอบธรรมของเธอที่จะแก้ปัญหาวินิจฉัยตนเองเท่าที่ตนจะสามารถกระทำได้เพื่อปกป้องชีวิตตน ในเมื่อทารกในครรภ์นั้นไม่ได้เกิดจากความยินยอมของเธอ ไม่ได้เกิดจากการแต่งงานกับคนที่ตนรัก การทำแท้งก็ต้องถือว่าเป็นความชอบธรรม ไม่ต่างจากการเยียวยารักษาโรค เชื่อโรคนั้นเข้ามารุกรานเราโดยเราไม่ได้เชื่อเชิญ เมื่อเรากินยาฆ่าเชื้อโรคนั้น เอาละ มีการตายเกิดขึ้น มีการล่วงละเมิดชีวิตอื่นให้ตกลงไปเกิดขึ้น แต่นั่นก็ช่วยไม่ได้ เพราะเรามีความชอบธรรม

ที่จะป้องกันตนเองแต่แรกแล้ว ฉันอยากให้ลูกรู้สึกเช่นนั้นอย่างบริสุทธิ์ใจ ศาสนาหรือศีลธรรมจรรยาที่ถูกปลูกฝังเข้าไปในจิตใจของคนเรานั้นบางครั้งก็กลายเป็นสิ่งที่ทำร้ายมนุษย์เองให้เก็บงำความรู้สึกผิดเอาไว้ทั้งที่ไม่ควรจะเก็บงำมันเอาไว้เลย เห็นจะเป็นเพราะเหตุนี้กระมัง ศาสนาบางศาสนาเช่นศาสนาฮินดูจะแยกเด็กๆ และเยาวชนของพวกเขาไว้ห่างๆ ศาสนา สำหรับศาสนาฮินดู มีของที่เหมาะสมแก่เด็กๆ มากกว่าศาสนา สิ่งนี้คือวิชาความรู้ อนาคต และสุขภาพ ศาสนานั้นเป็นเรื่องสำหรับคนที่ผ่านโลกมามากแล้ว หมดสนุกกับโลกไปมากแล้ว และชีวิตทางด้านกายภาพก็กำลังเสื่อมทรุด เมื่อมีอะไรจะต้องแลกกับศีลธรรมความดีงาม คนในวัยนี้ก็ไม่จำเป็นต้องปกป้องตนในทางกายภาพเลย เพราะแก่จะเข้าโลงอยู่แล้ว ศาสนาจึงเหมาะกับคนที่ไม่ทำอะไรจะต้องห่วงกังวลในทางกายภาพหรือในทางชีววิทยาแล้ว ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ก็คือลูกของฉันอยู่พ้นขอบเขตที่ว่านี้

แต่สำหรับตัวฉันซึ่งชีวิตเดินทางมามากเกินไปเสียแล้วในทางศีลธรรมจรรยา การจะตัดความคิดออกไปอย่างห้วนๆ ใดๆว่าการทำแท้งครั้งนี้ไม่ผิดนั้นน่าจะยากกว่าลูก แต่นั่นไม่เป็นไร ฉันคิดว่าในฐานะแม่ฉันมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องลูกตามที่สมควร สถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่นี้ฉันไม่คิดว่าจะมีอะไรที่เหมาะสมที่สุดมากเท่ากับการให้ลูกทำแท้ง ฉันคิดในเวลานั้นว่าหากบาปกรรมมีจริง ฉันก็ยินดีจะให้บาปกรรมนั้นตกแก่ฉัน เรื่องนี้ก็เหมือนการที่ฉันซึ่งโดยส่วนตัวนั้นไม่กินเนื้อสัตว์ แต่สำหรับลูกฉันคิดว่าเธอยังต้องการมันอยู่ เมื่อไปตลาด ฉันก็ซื้อเนื้อหรือ

ปลามาปรุงเป็นอาหารให้ลูก ส่วนตัวเองก็กินเจ ตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์นั้น การที่ฉันอุดหนุนแม่ค้าหรือพ่อค้าเนื้อสัตว์ ย่อมเป็นเหตุปัจจัยของการที่สัตว์ถูกฆ่า ดังนั้น ฉันจะอ้างตนให้พ้นความรับผิดชอบทางศีลธรรมในเรื่องนี้ไม่ได้เลย กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือฉันยอมรับว่าตนมีส่วนของบาปที่ทำให้สัตว์ตาย แต่บาปนี้ฉันไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง แต่เพื่อลูก ฉันคิดว่าคนเราเมื่อมีลูกแล้วจะรู้ได้เองว่า สิ่งหนึ่งที่ถูกผนวกเข้ากับความเป็นพ่อหรือแม่ ... *โดยเฉพาะแม่...* โดยธรรมชาติ หรือโดยที่เป็นไปเองอย่างนั้น โดยไม่มีใครสั่งก็คือความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างตักแต้ตนเพื่อให้ลูกที่เรารักได้รับการปกป้อง สำหรับฉัน แม่ที่ตัดสินใจยิงคนร้ายที่กำลังจะฆ่าลูกของเธอ นั่นคือแม่ในความรู้สึกของฉัน

มนุษย์เรานั้นมีความอ่อนแอบางอย่างแฝงอยู่ในตัวทุกคน ฉันเองก็เช่นกัน แม้จะพยายามคิดว่าเหตุการณ์ทั้งหมดนี้ฉันจะเป็นผู้คลี่คลายมันด้วยตัวฉันเอง แต่เมื่อเอาเข้าจริงอะไรก็ไม่ทราบทำให้ฉันกดโทรศัพท์ไปที่พระที่ฉันรู้จักจากการที่ท่านรับนิมนต์มาเป็นวิทยากรในวิชาพระพุทธศาสนาที่ฉันสอนอยู่เป็นประจำ ฉันขอให้ท่านช่วยเรียนท่านเจ้าอาวาสว่าพอจะมีเวลาให้ฉันได้ไปพบท่านเพื่อปรึกษาปัญหาชีวิตที่สำคัญหรือไม่ ท่านบอกเดี๋ยวจะโทรศัพท์มาบอก ราวชั่วโมงหนึ่งต่อมาท่านก็บอกฉันว่าท่านเจ้าอาวาสจะเดินทางไปต่างประเทศอีกสามสี่วันนี้ ท่านบอกว่าพอมีเวลาให้ฉันได้พบในวันมะรืน แต่คงเป็นเวลาสั้นๆในช่วงหลังฉันเพล ท่านนัดให้ฉันไปพบท่านเจ้าอาวาสราวๆสิบโมงสี่สิบห้าเพื่อถวายเป็นเพลก่อน เมื่อท่านฉันแล้วก็คงพอมีเวลาได้สนทนากัน วันต่อมาฉันกับลูกเตรียมอาหารไปถวายท่าน เมื่อไปถึงกุฏิก็พบว่ามียุโรปราคาราคาแพง เมื่อฉันขึ้นไปบนกุฏิ หลวงพี่ที่เป็นผู้จัดการเรื่องการนัดแนะก็เดินมารับแล้วพาไปกราบท่านเจ้าอาวาส ผู้คนบนกุฏิท่านนั้นมีจำนวนเกินกว่าห้าสิบคน และคนเหล่านี้ก็มานั่งหน้าสลอนอยู่ต่อหน้าท่านแล้ว เมื่อฉันและลูกหลานเข้าไปกราบท่านแล้วก็ต้องถอยออกมานั่งอยู่ด้านหลังคนเหล่านั้น

ท่านเจ้าอาวาสเป็นพระที่พูดเพราะ ท่านฉันไปด้วยคุยกับญาติโยมที่มาถวายเพลไปด้วย หน้าตาท่านยิ้มแย้มเป็นกันเอง ทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณวันนี้ฉันอาจได้รับฟังความเห็นดีๆจากท่าน ฉันเคยสอนนักเรียนเกี่ยวกับชีวิตของคนบางคนที่ประสบโศกนาฏกรรมของ

ชีวิตอย่างแสนสาหัส ถึงขนาดเสียชีวิตเป็นบ้าไปเพราะทนแบกรับความเจ็บปวดทางใจนั้นไม่ไหว แต่แล้วเมื่อคนเหล่านี้ได้มีโอกาสพบพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวก คำแนะนำที่ลึกซึ้งจากปากของท่านผู้ประเสริฐเหล่านี้ได้พลิกผันชีวิตของคนเหล่านี้จากสถานะที่อาจเรียกได้ว่า “ตายไปแล้วในทางจิตใจ” ให้กลับคืนสู่สถานะของการมีชีวิตชีวาและมีความหมายอีกครั้ง ฉันหวังอยู่เหมือนกัน (แม้จะไม่มากเพราะฉันรู้ว่าพระสมัยนี้ต่างจากสมัยพุทธกาลมากอย่างไม่อาจเทียบกันได้) เพราะท่านคือผู้ทรงศีล มีเมตตา มีความคิดอ่านที่สะอาด ท่านคงสามารถช่วยชี้แนะให้เราที่เป็นคนอย่างโลกๆ ได้มองเห็นแสงสว่างแห่งธรรมได้บ้างกระมัง

ท่านใช้เวลาฉันอาหารนานร่วมชั่วโมงเพราะต้องฉันไปและคุยกับญาติโยมไปด้วย มีเสียงหัวเราะทั้งจากท่านและจากผู้ที่นั่งอยู่ใกล้ๆ ท่านดังมาเป็นระยะ ฉันเองเริ่มรู้สึกอึดอัด และเริ่มจุกคิดในตอนนั้นว่าท่านอาจลืมไปแล้วว่าวันนี้มีคนคนหนึ่งคือฉันมาพบท่านเพื่อขอคำปรึกษาในเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตมาก หรือไม่หลงพีที่ฉันติดต่อกับก็อาจไม่ได้เรียนรายละเอียดว่าฉันต้องการมาพบท่านด้วยเรื่องอะไร เมื่อท่านฉันเสร็จ (ตอนนี้อย่างไรก็ต้องเสร็จเพราะนาฬิกาที่แขวนอยู่ที่ผนังด้านหลังของท่านชี้บอกเวลาเที่ยงตรงอันเป็นเวลาสิ้นสุดการฉันอาหารของพระภิกษุในวันหนึ่งๆ) ญาติโยมบางส่วนได้อำลาไป แต่ก็เหลืออยู่ราวสิบกว่าคนที่ยังนั่งปักหลักคุยอยู่กับท่าน ตอนนี้องเองที่หลงพีได้พานฉันและลูกขยับไปนั่งข้างหน้าใกล้ๆ ท่านเจ้าอาวาส

“หลงพ่อกับนี้คือโยมที่ผมเรียนหลงพ่อก่อนวันก่อนว่าจะขอ

มาพบเพื่อปรึกษาหลวงพ่อ”

“อ้อ... ลืมไปเสียสนิทเลย ขออภัยด้วยนะโยม อาตมานะ
งานยุ่งเลยหลงๆลืมๆ เอ้า... โยมมีอะไรก็ว่าไปได้เลย”

ฉันลืมนึกที่จะเล่าปัญหาถวายท่าน เนื่องจากมีคนนั่งอยู่ด้วย
หลายคน และปัญหาที่ฉันจะเรียนปรึกษาท่านก็เป็นเรื่องส่วนตัว
มากๆ เมื่อเห็นว่าฉันทำท่าอึกอັก ท่านก็ล่ำทับเสียงดังมาว่าให้
รีบๆพูดเพราะท่านมีงานมากที่จะต้องไปทำ เมื่อเห็นว่าเหตุการณ์
ไม่อาจจะทำให้ฉันได้เรียนปรึกษาท่านอย่างเป็นทางการส่วนตัว
เช่นนั้น ฉันก็เลยต้องจำใจถามคำถามบางอย่างออกไปอย่างทีคิด
ว่าจะเป็นเรื่องกลางๆ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ฉันเรียนถามท่านว่าคน
ที่ตั้งครรภ์เพราะถูกข่มขืนแล้วทำแท้งนั้นพระพุทธศาสนาจะมอง
อย่างไร เขาได้ทำบาปตามหลักพระพุทธศาสนาหรือไม่ หากพระ
พุทธศาสนาถือว่าเขาได้ทำบาป ฉันก็อยากทราบคำอธิบายว่า
ทำไมการปกป้องตนเองจากการถูกคนอื่นทำร้ายพระพุทธศาสนา
จึงยังเห็นว่าเป็นความชั่วอยู่

“โอ๊ยเรื่องนี้ตอบได้ง่ายๆเลยโยมว่าผิดแน่ บาปแน่ กฎแห่ง
กรรมของพระพุทธศาสนานั้นเที่ยงตรง ผิดก็ว่าไปตามผิด ไม่
เข้าข้างใคร...”

ฉันเรียนถามท่านว่ากฎจริยธรรมของพระพุทธศาสนาไม่
สงสารหรือเห็นใจคนที่ถูกข่มขืนดอกหรือ ท่านก็ตอบฉันมาว่า
เรื่องนี้เราต้องแยกเป็นตอนๆ การถูกข่มขืนนั้นอาจเป็นผลมาจาก
กรรมในอดีตชาติ และการตั้งครรภ์ก็เช่นกันอาจเป็นวิบากของ
กรรมเก่า เราอาจเคยทำความผิดกับคนสองคนนี่คือคนที่ข่มขืน

เรากับคนที่ต้องมาอยู่ในห้องของเราโดยที่เราไม่ต้องการ คนเหล่านี้กลับมาสสร้างความทุกข์ทรมานให้แก่เราก็เพราะว่าชาติที่แล้วเราได้กระทำแก่พวกเขาอย่างเดียวกันนี้ เมื่อเป็นเช่นนั้น แทนที่จะทำแท้งอันเป็นการสร้างกรรมใหม่ เราก็ควรที่จะยอมรับผลของกรรมนั้นเสียโดยไม่ทำแท้ง หันมารักและเอาใจใส่ทารกที่จะเกิดมาอย่างที่เขาเป็นลูกของเรา อย่างนี้น่าจะดีกว่า ทุกฝ่ายได้ประโยชน์หมด ท่านอธิบายนึกหนึ่ง เสร็จแล้วก็ขอตัวบอกว่า มีธุระจะต้องไปข้างนอก ก่อนไปท่านหันมาบอกฉันว่า “เรื่องที่โยมถามนะอาตมาเคยตอบเอาไว้ในรายการโทรทัศน์ของวัด มีชีวิต โยมซื้อไปดูนะ จะได้เข้าใจหลักกรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง”

ฉันไม่คิดว่าจะซื้อชีวิตที่วานั้นไปดูต่อ เพราะจากการสนทนากัน แม้จะไม่นานนัก แต่ฉันก็พอ “จับทาง” ความคิดของท่านได้ว่า จะออกมาในรูปแบบไหน ขณะนั่งแท็กซี่ออกมาจากวัด ฉันแอบชำเลืองไปดูลูกสาว พบเธอนั่งเหม่อ สายตานั่นว่างเปล่า พลันความรู้สึกคุมแค้นบางอย่างก็กระจุกขึ้นมาแน่นที่หน้าอก ทำไมพระท่านจึงไร้หัวใจต่อคนที่ประสบเคราะห์กรรมอย่างนั้น ท่านไม่พยายามจะเข้าใจเลยว่าเราชาวพุทธหรือใครก็ตามแต่ที่ได้ชื่อว่าเป็นคนในโลกนี้จะพึงเข้าใจชีวิตของคนทีประสบเคราะห์กรรมหนักๆในชีวิตอย่างไร บางครั้งฉันเองก็รู้สึกว่าคนประเภทที่เคร่งหรือคลั่งศาสนานั้นมักมองอะไรอย่างเอาความศรัทธาของตนเป็นธง ไม่นานมานี้ฉันเข้าไปอ่านข้อความในห้องศาสนาของเว็บไซต์พันทิพ มีคนเอาวิดีโอเกี่ยวกับการถลกหนังสัตว์เพื่อส่ง

ชายเป็นเลื้อยขนสัตว์โดยที่สัตว์เหล่านั้นยังไม่ตายสนิท ฉันเคยเห็นวิดีโอนี้มาก่อนแล้วและรู้สึกขยะแหยงคนที่สามารถทำทารุณกรรมต่อสัตว์เช่นนี้ได้ แต่คนอ่านที่เป็นบรรดาชาวพุทธประเภทคลั่งและเคร่งศาสนาส่วนใหญ่เมื่อดูวิดีโอนี้จบ แทนที่จะประณามเจ้าคนที่เห็นในหนังว่าทำไมจึงจิตใจหยาบช้าเช่นนั้น พวกเขากลับเขียนเป็นทำนองสอนธรรมะเตือนสติคนอ่านว่า “เห็นไหมว่าอำนาจของกรรมนั้นชัดเจนเพียงใด สัตว์เหล่านี้ต้องทำกรรมที่ชั่วช้ามากในอดีตชาติ จึงต้องมารับผลด้วยการถูกถลกหนังขณะยังเป็นๆอยู่อย่างนี้” พักหลังๆนี้ฉันไม่ค่อยได้เข้าไปในห้องศาสนาที่ว่ำนั้นแล้ว เพราะรำคาญพวกนักศาสนาหน่อมแน้มปัญญาอ่อนประเภทนี้ พวกเขาแยกไม่ออกเลยว่าตรงไหนคือประเด็น แม้น้ำเสียงที่คนเหล่านี้พูดออกมาจะฟังดูเยือกเย็นด้วยความดีมด้าในรสพระธรรม แต่ทั้งหมดนี้ฉันกลับเห็นว่าไม่ต่างจากเสียงพรั่สาธยายมนตร์อย่างสงบโดยสาวกของศาสนาในบรรพกาลขณะแวดล้อมดูหญิงที่สามิตายแล้วถูกเผาให้ตายตามสามิตตามความเชื่อทางศาสนาของพวกเขา ผู้คนที่แวดล้อมดูคนที่กำลังถูกเผาให้ตายทั้งเป็นนั้นอาจเป็นคนดีตามหลักการของศาสนา พวกเขา กำลังสาธยายมนตร์แผ่เมตตาแก่หญิงคนนั้นให้ไปสู่สวรรค์ พวกเขาสงบ นิ่ง แต่ความสงบและนิ่งนั้นสำหรับฉัน หากเกิดอย่างไม่รู้จักแยกแยะว่าตรงไหนคือประเด็นก็อาจเป็นความเย็นชาหรือโหดเหี้ยมได้ ฉันรู้สึกทว่าหลวงพ่ที่อธิบายเรื่องทำแท้งให้ฉันฟังเมื่อสักครู่ นั้นท่านเป็นคนดี เย็น และสงบ ทว่าในท่ามกลางความสงบและนิ่งนั้น ฉันจับได้ถึงความเย็นชา ไร่

น้ำใจ และโหดเหี้ยม

เย็นวันนั้น ฉันนั่งกินกาแฟอยู่ใต้ร่มต้นก้นเกราในสวนหย่อมท้ายบ้านคนเดียว ลูกสาวกำลังนั่งดูหนังอยู่ในบ้าน ฉันคิดว่าพรุ่งนี้หรือไม่อย่างมากที่สุดก็มะรินนี่ฉันจะไปหาหมอแล้วบอกว่าฉันตัดสินใจแล้วที่จะปกป้องลูก ที่หน้าบ้านมีคนเดินเข้ามา ลูกสาวฉันเดินออกไปพูดคุย เมื่อเขาเดินมาหาฉันที่ท้ายบ้านฉันก็เห็นว่า เป็นเพื่อนรุ่นน้องที่โรงเรียน พวกเรามักเรียกเขาว่า “ท่านมหา” เพราะเขาเคยบวชเรียนอยู่นานก่อนจะลาสิกขาออกมารับราชการเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในโรงเรียนเดียวกับฉัน แม้เขาจะยังหนุ่มแน่น แต่เนื่องจากมีบุคลิกภาพที่นิ่งๆ เย็นๆ พวกเราจึงค่อนข้างเกรงใจเขาอยู่ไม่น้อย คนคนนี้เท่าที่ฉันรู้จักเป็นคนมีความคิด อ่านหนังสือมาก แม้จะเคยบวชเรียน แต่ก็ไม่ใช่คนคลั่งศาสนา หรือพยายามปกป้องศาสนาว่าสามารถใช้แก้ปัญหาทุกอย่างของมนุษย์ในโลก ฉันเชิญท่านมหา นั่ง บอกลูกสาวไปชงกาแฟมาให้แขก เรานั่งคุยกันเงียบๆ ใต้ร่มไม้ที่นั่นนานจนมืดค่ำเขาจึงลากลับไป

-๔-

ต่อไปนี่คือสิ่งที่เราสองคนสนทนากันเท่าที่ฉันจำได้

“พี่ไม่ควรไปหาพระรูปนั้นเลย พระพวกนี้ดีแต่ตีฝีปากกล่อมญาติโยมให้ทำบุญ ไม่มีปัญญาพอที่จะช่วยเราแก้ปัญหาที่ยากๆ ในชีวิตหรอก เรื่องอย่างนี้พี่ต้องคิดเอง”

ท่านมหาเอ่ยกับฉันหลังจากที่ฟังฉันเล่าเหตุการณ์เมื่อตอน

กลางวันให้ฟัง

“พี่ถามเธอได้ไหมว่าตามที่เธอเรียนรู้อะไรมา การทำแท้งนั้นพุทธศาสนาถือว่าเป็นบาปไหม”

“คัมภีร์จัดว่าเป็นปาณาติบาตครับ เป็นการฆ่าสัตว์อย่างหนึ่ง เมื่อเป็นการฆ่าสัตว์ก็ต้องถือว่าเป็นบาป”

“ถ้าอย่างนั้นพี่ก็ไม่เห็นว่าเธอจะตอบคำถามนี้ต่างจากพระรูปนั้นอย่างไร”

“อ้อ... เรื่องมันเป็นอย่างนี้ครับ ที่ผมตอบอย่างนั้นผมตอบตามที่เรียนมา สิ่งที่สอนในพุทธศาสนานั้นในแง่หนึ่งก็เหมือนสิ่งที่สอนกันในวิชาการต่างๆ เมื่อเราเรียนวิชาหนึ่งมา แล้วมีคนถามเราว่าเรื่องนั้นๆวิชาที่ว่านั้นได้ให้คำตอบอย่างไร เราก็ต้องตอบไปตามนั้น แต่ทั้งหมดนี้เป็นคนละเรื่องกับการที่เราจะเชื่อคำตอบที่วิชานั้นให้หรือไม่ เมื่อสักครู่นี้ผมตอบพี่ว่าเรื่องนี้คัมภีร์พุทธศาสนาบอกว่าบาป นี่เป็นการตอบตามคัมภีร์ เรื่องนี้เป็นคนละเรื่องกับการที่เราจะเชื่อคำตอบนั้นหรือไม่ สองเรื่องนี้แยกกันสำหรับผม พระท่านไม่แยก สำหรับท่านคำตอบจากคัมภีร์คือสิ่งที่ท่านไม่สงสัยเพราะท่านเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง แต่ผมสงสัย”

“สงสัยอะไร”

“ผมมีเรื่องสงสัยเยอะมาก เอาอย่างนี้ก่อนนะครับ ผมเคยสงสัยว่ามนุษย์เรานั้นมีมาก่อนศาสนา ในสมัยหนึ่งเราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีศาสนา ผมไม่คิดว่าชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสภาพที่ยังไม่มีศาสนานั้นจะเลวร้ายไปกว่าสมัยที่มี

ศาสนา เหตุผลของผมนั้นก็คือเวลานี้มีคนจำนวนมากที่มีชีวิตอยู่
อย่างที่เราจะเรียกได้ว่าไม่รู้จักศาสนา พวกเขาที่อยู่กันได้ ถ้า
คิดเช่นนี้ศาสนาก็เป็นเพียงสิ่งที่จะเข้ามาช่วยเสริมให้ชีวิตของเรา
มีเครื่องมือหลายๆอย่างเพิ่มมากขึ้นสำหรับหยิบฉวยใช้แก้ปัญหา
ชีวิต สำหรับคนบางคนนั้น เครื่องมือเท่าที่โลกมีอยู่เวลานี้เพียง
พอที่จะใช้แก้ปัญหาชีวิต ศาสนาเลยไม่จำเป็นสำหรับเขา
ในขณะที่คนบางคนอาจรู้สึกว่ปัญหาบางลักษณะนั้นศาสนา
เหมาะที่จะใช้เป็นเครื่องมือช่วยแก้ ถ้าเป็นเช่นนี้ ศาสนาสำหรับ
คนประเภทนี้ก็มีประโยชน์ ขอให้พี่สังเกตนะครับว่า ตามความ
เข้าใจนี้ ศาสนาเป็นสิ่งที่เกิดมาเพื่อรับใช้มนุษย์ ศาสนาเป็นเพียง
เครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับให้เราหยิบฉวยใช้เวลาที่ประสบ
ปัญหาที่เหมาะสมแก่การหยิบฉวยศาสนามาใช้ พูดยังอีกอย่างหนึ่งคือ
สำหรับผม ชีวิตยิ่งใหญ่กว่าศาสนา”

“เอาละ พี่พอเข้าใจความคิดอันนี้ของเธอ แต่เรื่องนี้เกี่ยว
ข้องกับเรื่องการทำแท้งที่พี่ไปถามพระท่านอย่างไร”

“สิ่งที่ผมอยากชี้ให้พี่เห็นก็คือ ศาสนาในลักษณะดั้งเดิมนั้น
เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่พระศาสดาประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เราหยิบ
ฉวยใช้กับเรื่องเพียงบางเรื่องเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ศาสนาก็มี
ข้อจำกัดเหมือนกับเครื่องมือใดๆก็ตามแต่ที่มนุษย์เราคิดค้นขึ้น
ข้อจำกัดที่ว่าเป็นคือทุกเครื่องมือจะมีขอบเขตการใช้งานที่จำกัด
เช่นมีดก็ใช้งานได้ในเรื่องการตัดหรือเฉือน ถ้าต้องการขุดดินก็
ต้องใช้จอบ จะใช้มีดไม่ได้ ศาสนาสำหรับผมก็ทำงานได้จำกัด
เช่นที่ว่านี้ แต่เมื่อผ่านยุคของพระศาสดามาแล้ว ความเลื่อมใส

ศรัทธาในพระศาสดาและคำสอนของพระศาสดาทำให้คนรุ่นหลังเข้าใจว่าวิธีที่ดีที่สุดในการแสดงว่าเราเคารพพระศาสดาของเรา ก็คือเชื่อว่าสิ่งที่ท่านสอนนั้นจริงที่สุดและใช้งานได้ครอบคลุมทุกเรื่องในจักรวาลนี้ไม่มียกเว้น ตรงนี้แหละครับคือปัญหา คำสอนเรื่องกรรมในพุทธศาสนานั้นตามที่ผมเข้าใจเกิดขึ้นด้วยจุดประสงค์หลักๆสองอย่างคือ (๑) เพื่อบอกเราว่าการกระทำที่เกิดจากสภาพจิตใจที่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นกับจิตใจที่มุ่งดีต่อผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน หรือต่างกัน (๒) การกระทำที่เกิดจากจิตใจมุ่งร้ายนั้นจะก่อให้เกิดความทุกข์แก่ผู้กระทำในท้ายที่สุด แม้ว่าในระยะแรกๆจะดูเหมือนว่าเขาจะได้รับผลดีก็ตาม ในทำนองเดียวกัน การกระทำที่เกิดจากจิตใจที่มุ่งดีต่อคนอื่นนั้นในท้ายที่สุดแล้วก็จะส่งผลเป็นความดีงามหรือความสุขแก่ผู้กระทำแม้ว่าในระยะแรกๆจะดูเหมือนว่าผู้ที่กระทำนั้นจะได้รับผลของการกระทำนั้นในทางที่ไม่ดีก็ตาม ขอให้พึงสังเกตนะครับว่าคำสอนเรื่องกรรมนั้นให้น้ำหนักแก่สภาพจิตใจของผู้กระทำว่าขณะที่ลงมือกระทำสิ่งนั้นเขา “คิดดี” หรือว่า “คิดร้าย” แก่ผู้อื่น คำสอนเรื่องกรรมตามความเข้าใจของผมเป็นการย้ำความเชื่อของพุทธศาสนาที่ว่าเมื่อคิดดีแล้วทำ ต่อไปในตอนแรกจะดูเหมือนว่าจะเกิดผลที่ไม่ดีแก่เรา แต่ในท้ายที่สุดแล้วเราจะได้สิ่งที่ดีกลับมาเพราะอะไรหรือ ก็เพราะว่าเราเป็นคนดีนั่นเอง ในทางตรงกันข้าม เมื่อเราคิดร้ายต่อผู้อื่นแล้วทำอะไรบางอย่างลงไป แม้ว่าในระยะแรกๆจะดูเหมือนว่าการกระทำนั้นทำให้เราได้ประโยชน์ แต่ในท้ายที่สุดแล้วเราจะได้สิ่งชั่วร้ายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

กลับมาตอบแทน เพราะอะไร ก็เพราะว่าเราเป็นคนชั่วนั่นเอง
ธรรมชาติมีวิธี “ให้คืน” แก่คนดีและคนชั่วต่างกัน ผมคิดว่าหาก
ความเข้าใจเรื่องกรรมเป็นไปในทำนองที่ผมกล่าวมานี้ คำสอน
เรื่องกรรมก็จะเป็นสิ่งที่เราสามารถหยิบฉวยใช้เพื่อเป็นเครื่อง
เตือนใจให้มันคงพอที่จะไม่ทำความชั่วเพื่อให้ตนได้ประโยชน์ใน
ระยะสั้น ในขณะที่เดียวกันคำสอนเรื่องกรรมนี้ก็ช่วยให้เราเกิด
กำลังใจเวลาที่ชีวิตท้อแท้เนื่องจากสู้สุดส่ำทำดีแล้วแต่ดูเหมือน
ชีวิตของเรากลับแย่ลงเสียอีก นี่คือการหยิบฉวยคำสอนเรื่อง
กรรมในฐานะเครื่องมือดำรงชีวิตอย่างหนึ่งมาใช้ ตราบเท่าที่เรา
ใช้ความเชื่อเรื่องกรรมในกรอบที่ว่านี้ ผมคิดว่าเราจะได้ประ-
โยชน์”

“แต่เท่าที่พี่ฟังพระท่านอธิบาย กรรมนั้นเป็นอำนาจลึกลับที่จะคอยผูกโยงชีวิตของเราเข้ากับเรื่องดีก็ตามหรือเรื่องร้ายก็ตามที่บังเกิดแก่ชีวิตเรา อย่างเรื่องลูกสาวพี่ที่ตั้งท้องคราวนี้พระท่านก็บอกว่าจะจะไปตามวิบากของกรรม พุดง่ายๆคือเวลาที่เห็นอะไรก็ตามที่เลวร้ายหรือว่าดีเกิดแก่ชีวิตเรา จะเป็นการดีหากเราจะสันนิษฐานว่านั่นเป็นผลของกรรมบางอย่างที่เราเคยกระทำมาในอดีต”

“นั่นก็เป็นวิธีตีความหรือเข้าใจเรื่องกรรมเพื่อแนะนำเราควรจัดการอย่างไรกับสิ่งที่เกิดแก่เรา ผมมีข้อสังเกตว่าการตีความในแนวนี้ในท้ายที่สุดแล้วก็ไม่ช่วยให้เราตัดสินใจทำอะไรได้ เพราะไม่ว่าจะเลือกทางไหนก็อธิบายได้ว่าไม่ขัดกับหลักกรรมทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่นชายคนหนึ่งเกิดมาหน้าตาไม่ดี แต่บังเอิญว่าในยุคสมัยของเขาแพทย์สามารถผ่าตัดเปลี่ยนใบหน้าของคนได้ อย่างที่เป็นเรื่องง่ายๆ คำถามคือหากเราเชื่อเรื่องกรรม เราจะแนะนำให้ชายคนนี้ทำอะไรระหว่างยอมรับใบหน้าอันอัปลักษณ์นั้นไปจนตายกับผ่าตัดเปลี่ยนแปลงมันใหม่ คนที่แนะนำอย่าเปลี่ยนเลยอาจอ้างหลักกรรมว่า ที่เขาไม่ควรเปลี่ยนก็เพราะหน้าตาอันอัปลักษณ์นี้เป็นวิบากของกรรมเก่า เขากำลังเสวยผลของกรรมอยู่ กรรมนี้จะให้ผลจบสิ้นเมื่อเขาตาย ถ้าผ่าตัดก็เท่ากับว่าเขาได้เลื่อนการให้ผลของกรรมออกไป วันหนึ่งมันก็ต้องย้อนกลับมาอีก ดังนั้นไหนๆมันก็กำลังให้ผลอยู่แล้วก็ปล่อยให้มันให้ผลต่อไปจนจบเถอะ พี่จะเห็นว่าเหตุผลนี้ฟังได้ใช่ไหมครับ แต่ฝ่ายที่แนะนำควรผ่าตัดอาจอ้างหลักกรรมเช่นกันว่า การที่ชายคนนี้

เกิดมาหน้าตาอัปลักษณ์นั้นอาจเป็นผลของกรรมจริง แต่การที่เขาเกิดมาในยุคสมัยที่วงการแพทย์สามารถเปลี่ยนใบหน้าที่อัปลักษณ์ของเขาได้ย่อมแสดงว่าเขาต้องได้ทำกรรมดีบางอย่างมาในอดีตชาติ กรรมดีนั้นจึงส่งผลให้เขามาเกิดในยุคที่ว่่านี้ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่ากรรมดีนั้นกำลังเปิดประตูให้เขาก้าวออกไปจากความทุกข์อันเนื่องมาจากการได้ทำกรรมชั่วบางอย่างมาในอดีต ดังนั้นเขาควรใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ว่่านั้น การไม่ยอมผ่าตัดกลับเป็นความโง่เขลา ไม่รู้จักใช้โอกาสที่กรรมดีในอดีตได้เปิดประตูรออยู่ พี่เห็นไหมครับว่าคำอธิบายนี้ก็ใช้ได้ทีเดียวตามทัศนะของผม คำถามคือ ทำไมคำแนะนำสองอย่างที่ต่างกันอย่างชวากับดำจึงสามารถได้รับการสนับสนุนจากความเชื่อเรื่องกรรมในระดับน้ำหนักที่ไม่ต่างกัน สำหรับผม นี่เป็นเพราะเรากำลังตีความหรือเข้าใจเรื่องกรรมเกินไปกว่าที่พระศาสดาได้ทรงออกแบบมา เหมือนคนคนหนึ่งกำลังพยายามเอาमितไปทำเป็นจอบซึ่งก็พอทำได้แม้จะไม่ดีนัก ส่วนอีกคนก็กำลังพยายามเอาमितไปทำเป็นช้อนตักอาหารซึ่งก็พอทำได้ แต่ก็ไม่ดีนัก การใช้मितเป็นจอบและช้อนนั้นต่างกัน แต่ก็พอทำได้ ผมมีข้อสังเกตว่าการใช้ของผิดหน้าที่นี้ในท้ายที่สุดแล้วเราที่เป็นผู้ใช้จะรู้สึกว่ามันไม่ค่อยตรง ไม่ค่อยเป็นธรรมชาติ เรื่องกรรมก็เช่นกัน เมื่อใดที่เราใช้แล้วรู้สึกว่ามันสร้างปัญหา เมื่อนั้นให้เราเข้าใจว่าเราอาจกำลังใช้ความเชื่อเรื่องกรรมผิดประเภทหรือผิดหน้าที่ก็เป็นได้”

“แล้วเธอคิดว่าเข้าใจเรื่องกรรม หรือเอาหลักกรรมไปใช้

อย่างไรจึงจะถือว่าตรงที่สุด”

“ก็อย่างที่ผมบอกพี่ข้างต้นว่าหลักกรรมนั้นคือหลักที่บอกเราว่าการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจของเรานั้นมีอยู่สองอย่างตามความตั้งใจคือ (๑) หวังดีต่อคนอื่น (๒) หวังร้ายต่อคนอื่น ใจความง่ายๆของกรรมก็มีอยู่ว่าเมื่อใดที่เราทำอะไรลงไปแก่ผู้อื่นอย่างหวังดี นั่นก็แปลว่าเรากำลังทำความดี แต่ถ้าเราทำอย่างหวังร้ายหรืออย่างไม่ซื่อตรงต่อผู้อื่นก็แปลว่าเรากำลังทำสิ่งที่ไม่ดี ถ้าคิดอย่างผม เจ้าของม้าที่ตัดสินใจยิงม้าซาหักของตนให้ตายเพราะสงสารไม่ยอมให้มันทรمانอยู่กลางแดดกลางทะเลทรายก็ไม่ถือว่าทำความชั่ว เขาจะได้ชื่อว่าทำชั่วได้อย่างไรครับในเมื่อเขาทำการนั้นลงไปเพราะความรัก สงสาร ไม่ยอมให้เพื่อนยากของเขาต้องเจ็บปวดทรมาน ผมได้ยินพระเทพจะทั้งหมดรวมทั้งนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนาแบบอนุรักษ์นิยมที่กล่าวยืนยันว่าเจ้าของม้าที่ยุติชีวิตของม้าเช่นนี้อย่างไรเสียก็ทำบาป เพราะทำปาณาติบาต แลมห่านยังบอกว่าเราไม่มีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจแทนม้าเลย เราจะรู้ได้อย่างไรว่าจะไม่มีคนเดินทางผ่านมาพบมันแล้วช่วยรักษามัน เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอาจมีปาฏิหาริย์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่เราคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้เกิดขึ้นแก่มัน ผมไม่เถียงว่านี่คือการคิดแทนมัน ผมไม่เถียงว่าอาจเกิดความบังเอิญหรือปาฏิหาริย์ตามที่กล่าวมานั้นได้ แต่สิ่งที่ผมถามคือ ณ เวลาที่เขาตัดสินใจยุติความเจ็บปวดของม้าที่เขาถือว่าเป็นเพื่อนนั้นลงผ่านทางกรณียุติลมหายใจของมันด้วยกระสุนปืนที่ช่วยให้กระบวนการยุติชีวิตนั้นผ่านไปอย่างรวดเร็วไม่เจ็บปวด เขามีความ

ปรารถนาดีต่อมันไซ้ไหม เขารักมันไซ้ไหม เขาสงสารมันไซ้ไหม หากคำตอบคือใช่ นี่ต้องไม่ใช่ปาณาติบาต แม้จะเป็นการยุติชีวิตของมันลงก็ตาม พระท่านตีความปาณาติบาตไม่เหมือนผม สำหรับผม ปาณาติบาตที่พระพุทธองค์ทรงหมายเอานั้นจะต้องเป็นการฆ่าที่เกิดจากเจตนาที่ไม่ดี เช่นฆ่าเพราะเกลียด เพราะโกรธ หรือเพราะหวังประโยชน์ แต่การยุติชีวิตของบุคคลหรือสัตว์ที่เรารักลงนั้นผมมองอย่างไรก็ไม่เห็นแง่ที่จะบอกได้ว่าเป็นความชั่ว”

“สิ่งที่เธอกล่าวมานี้พี่ยอมรับว่าฟังมีเหตุผล แต่พี่ไม่คิดว่าจะมีพระหรือนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนาคนใดในบ้านเราที่จะรับได้”

“ก็อย่างที่ผมบอกพี่ สำหรับผม ชีวิตใหญ่กว่าศาสนา ศาสนา เล็กกว่าชีวิต ศาสนาเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการปรึกษา ตนเองเพื่อแก้ปัญหาชีวิต หลายสิ่งที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นผม คิดว่าคนธรรมดาอย่างผมหรือพี่อาจจะคิดด้วยตนเองไม่ได้ เรา จะต้องพึ่งพาบุคคลที่มีจิตใจสูงส่งและละเอียดอ่อนอย่างพระ พุทธเจ้าจึงจะมองเห็น ยกตัวอย่างเช่นความยึดมั่นว่านี่คือตัวฉัน สิ่งนี้เป็นลักษณะที่อยู่ที่ลึกลงมากของมนุษย์และสัตว์ เพราะไม่ รู้เท่าทันมัน ชีวิตของเราจึงถูกระตุ้นให้โผล่ไปอย่างไม่รู้จบ ลึน เราปกป้องตนเองก็เพราะมันบอก เราทำงานงกๆสะสมเพื่อ ตนและครอบครัวก็เพราะมันสั่ง สิ่งนี้คือรากเหง้าที่ก่อให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างคนกับคนและประเทศกับประเทศ พอพระ พุทธองค์ทรงชี้แนะให้เราเห็นมัน เห็นว่ามันทำอะไรบ้างกับชีวิต เรา ผมคิดว่าความรู้นี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเราอย่างมหา- ศาล นี่คือตัวอย่างของสิ่งที่ศาสนาสอนซึ่งผมเห็นว่า เป็นของเลอ เลิศที่เราเองไม่อาจจะคิดขึ้นมาด้วยตนเอง แต่บางอย่างนั้น ศาสนาไม่ได้สอนเอาไว้ชัด ของแบบนี้ย่อมต้องพึ่งพาปัญญาของ เราในการตีความ อย่างเรื่องการทำให้ผู้อื่นตายที่เรียกว่าปาณาติ- บาตในคัมภีร์นั้นผมคิดว่าเราไม่เคยตั้งคำถามกันจริงๆจังๆ ว่า (๑) การฆ่าหมายความว่าเอาเพียงใด แค่ทำให้ตายหรือหยุด หายใจเท่านั้นหรือ หรือต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญประกอบรวม ด้วยจึงจะถือว่าเป็นการฆ่า (๒) ทำไมการทำให้ผู้อื่นตายจึงเป็น ความผิด (๓) การทำให้ตายผิดทุกกรณีหรือมีข้อยกเว้น นี่เป็น ตัวอย่างของการตั้งคำถามในสิ่งที่ศาสนาไม่ได้สอนเอาไว้อย่าง

ทุกแง่ทุกมุม คนที่พูดเอาง่ายๆว่าทำแท้งนั้นบาปเสมอแม้จะทำแท้งโดยสตรีที่ตั้งครรภ์เพราะถูกข่มขืนนั้นผมถือว่าเป็นคนประเภทพูดเอาง่ายๆ การสอนหลักศาสนาอย่างมั่งง่ายเช่นนี้สำหรับผมไม่เป็นผลดีแก่ศาสนาเลย ศาสนานั้นเป็นสิ่งลึกซึ้งและงดงาม แต่ด้วยคำอธิบายง่ายๆตื้นๆ โดยบุคคลที่ไม่เคยคิดอะไรด้วยหัวสมองของตน ก็ย่อมจะกลายมาเป็นของที่ตื้นเขิน แห้งแล้ง ไร้หัวใจ ซึ่งท้ายที่สุดเมื่อมีคนเห็นแบบนี้ต่อศาสนาหลายๆ วันหนึ่งศาสนาก็จะตายไปจากโลกนี้ ซึ่งในแง่หนึ่งผมก็ไม่เคยรู้สึกเสียดายแทนมนุษยชาติเลย เพราะก่อนหน้าที่จะมีศาสนา เราเคยอยู่กันมาโดยไม่มีศาสนากันอยู่แล้ว”

-๕-

ท่านมหา กลับไปแล้ว ทิ้งฉันให้จมอยู่กับความคิดบางอย่างที่เริ่มก่อรูปก่อร่างชัดเจนขึ้นตามลำดับ นานมาแล้ว ฉันเคยอ่านข้อเขียนของนักปรัชญาฝรั่งท่านหนึ่งซึ่งลืมนามชื่อไปแล้ว ท่านผู้นี้กล่าวว่า “หลักศีลธรรมที่มนุษย์ในโลกจำนวนมหาศาลถือปฏิบัติเป็นประหนึ่งธรรมเนียมของชีวิตนั้นมาจากคนเพียงบางคน หลักศีลธรรมนั้นอาจเป็นไปได้ที่บางหลักมีคำอธิบาย แต่บางหลักไม่มีคำถามที่ว่าทำไมเราจึงต้องยึดถือหลักที่ไม่มีคำอธิบาย” ฉันคิดว่าข้อคิดนี้ใกล้เคียงกับสิ่งที่ท่านมหาพูดกับฉันเมื่อสักครู่นี้มาก พระพุทธศาสนาตามที่ฉันเข้าใจและพยายามสอนเด็กนักเรียนนั้นเป็นหลักจริยธรรมประเภทที่มีคำอธิบาย เช่นเมื่อกกล่าวถึงเรื่องกรรม หลายนิกายในอินเดียก็สอนเรื่องกรรม แต่ฉันเชื่อว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องกรรมในลักษณะที่เฉพาะอันหนึ่งคือเป็นหลักที่มีคำอธิบาย ทำไมเราจึงสมควรให้อภัยคนบางคนที่ทำร้ายเรา คำตอบคือเพราะจิตใจที่สามารถให้อภัยคนอื่นได้นั้นจะเป็นจิตใจที่ชุ่มเย็นมากกว่าจิตใจที่ผูกอาฆาตจองเวร นี่คือตัวอย่างคำสอนเกี่ยวกับกรรมที่ฉันคิดว่ามีคำอธิบายชัดเจนมาก ความโกรธนั้นเปรียบได้กับกองไฟที่ร้อนระอุ เมื่อเรายกเอากองไฟนั้นออกไปจากใจ ใจที่เคยร้อนระอุก็ย่อมจะเย็นลงอย่างเป็นธรรมดา สิ่งนี้แม้ไม่ต้องทดลองพิสูจน์เราก็สามารถเข้าใจได้ด้วยเหตุผลธรรมดาๆนี้แหละ แต่คำสอนเรื่องกรรมประเภทที่อะไรๆก็เหมาหรือสันนิษฐานไว้ก่อนว่าน่าจะเป็นผลของกรรมนั้น ฉัน

คิดว่าไม่มีคำอธิบาย คนพูดพูดอย่างเอาง่ายเข้าว่า และที่พูดอย่างเอาง่ายเข้าว่าก็เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดกับผู้พูดนั่นเอง

จะอย่างไรก็ตาม มีเรื่องหนึ่งที่ฉันคิดว่าไม่ง่ายเลยที่จะตอบ ทารกที่อยู่ในครรภ์ของลูกสาวฉันนั้นว่าโดยสภาพทางชีววิทยา เขามีเลือดเนื้อของลูกสาวฉันอยู่ในตัวเขาครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งเป็นของพ่อของเขาซึ่งเวลานี้กำลังถูกดำเนินการตามกฎหมายในฐานะอาชญากร ทารกนี้ทำผิดอะไรหรือจึงต้องมารับผลของสิ่งที่เกิดขึ้น แน่แน่นอนว่าที่เขาเกิดมาเช่นนั้นเขาไม่ได้เลือกหรือจงใจ คนสองคนคือลูกสาวฉันกับเจ้าคนชั่วนั้นเป็นผู้สร้างเขาให้เกิด เมื่อเขาไม่ได้เลือก การที่เขาเกิดมาแล้วสร้างความทุกข์แก่ผู้อื่นคือฉันและลูกฉันก็ต้องถือว่าเป็นไปอย่างไม่มีเจตนา เมื่อเขาไม่ได้มีเจตนาที่จะทำร้ายใคร แล้วทำไมเขาจะต้องมารับกรรมต่อสิ่งที่ตนไม่ได้ก่อขึ้นนี้ การทำแท้งเขาไม่ได้หมายความว่าฉันกำลังจะทำร้ายคนผิดคนไหนใหม่...

ถ้าการทำร้ายคนที่ไม่ได้ก่อความผิดคือเหตุผลที่พระพุทธศาสนาใช้อธิบายว่า “นี่ไง ทำยที่สุดแล้วการทำแท้งพุทธศาสนาจึงเห็นว่าบาปทุกกรณี เพราะการทำแท้งนั้นต่อให้มีเหตุผล อธิบายอย่างไร แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องทำร้ายทารกที่บริสุทธิ์ ตรงนี้เองที่เป็นที่มาของบาป” ถ้าเป็นอย่างที่กล่าวมานี้ฉันก็ยอมรับได้ นี่เป็นการยอมจำนนต่อเหตุผลที่สมจริง ไม่ใช่การกล่าวอ้างอย่างลอยๆของพระที่ฉันได้ยิน พระสมัยนี้เท่าที่ฉันได้ยินและได้เห็นท่านเทศนาทางวิทยุและโทรทัศน์ส่วนใหญ่ไม่ได้

มีความคิดความอ่านอะไรเลย อาศัยเพียงสถานะที่เป็นพระ
เท่านั้นที่ทำให้ท่านเหล่านี้สามารถมากล่าวถ้อยคำที่น่าเบื่ออย่าง
ซ้ำซากให้สาธุชนฟังอยู่ได้ทุกวี่วัน... *เอาอีกแล้ว...* ทำไมหมูนี้นี้
ความคิดความอ่านของฉันกับพระสงฆ์องค์เจ้าจึงเป็นไปในทาง
ลบอย่างนี้นะ คนโบราณสอนกันมากกว่าอย่าได้คิดไม่ดีกับพระ
ท่าน จะเป็นบาป... แต่เอาเถอะ ฉันคิดว่าฉันรู้สึกไม่ผิดหรือกับ
พระสมัยนี้ ถ้าจะเป็นบาปก็ให้เป็นไป มันจะบาปได้อย่างไรเมื่อ
เรารู้สึกตรงต่อความเป็นจริง บาปน่าจะเป็นเรื่องของการพยายาม
มองผู้อื่นอย่างร้ายทั้งที่เขาดีไม่ใช่หรือ

มีสองสิ่งที่ฉันคิดว่าเวลานี้ฉันจะต้องแยกจากกันให้ได้ สิ่งแรกคือพระพุทธศาสนาหรือหลักศีลธรรมจรรยาใดๆก็ตามแต่ที่เป็นของบริสุทธิ์ผุดผ่องในตัวเอง สิ่งต่อมาก็คือบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้นำเอาพระธรรมคำสอนนั้นมาถ่ายทอดแก่ประชาชน เมื่อแรกที่สนใจพระพุทธศาสนานั้นฉันได้อ่านหนังสือที่ท่านเจ้าคุณท่านหนึ่งท่านเขียนว่า ข้อแตกต่างระหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาพราหมณ์อันเป็นศาสนาเก่าแก่ของอินเดียก็คือศาสนาพราหมณ์นั้นนักบวชเท่านั้นมีสิทธิที่จะอธิบายคำสอนในทางศาสนา ชาวบ้านนั้นไม่มีสิทธิ์เลย แต่พระพุทธศาสนานั้นไม่กำหนดว่าเฉพาะพระสงฆ์หรือนักบวชเท่านั้นที่สามารถอธิบายธรรมได้ ชาวบ้านธรรมดาหากว่ามีความเข้าใจธรรมก็ย่อมจะสามารถอธิบายธรรมได้ ฉันไม่มีความรู้ในทางประวัติศาสตร์ศาสนาของอินเดียพอที่จะรู้ว่าศาสนาพราหมณ์นั้นมีข้อห้ามเช่นที่ว่านั้นจริงเพียงใดและเข้มข้นในทางปฏิบัติเพียงใด หรือว่ามีเพียงแต่เขียนไว้ในคัมภีร์เท่านั้น แต่ ณ เวลานี้ปราชญ์ทางศาสนาพราหมณ์ที่เขียนหนังสือให้ฉันและใครต่อใครอ่านในโลกนั้นมักเป็นชาวบ้าน ไม่ใช่ชนักบวช และเท่าที่ทราบ ชาวฮินดูเองก็ให้ความเคารพปราชญ์คฤหัสถ์เหล่านี้ไม่น้อย เฉพาะพระพุทธศาสนาในบ้านเรานั้น เดิมฉันเชื่อว่าอย่างไรเสียก็ไม่มีใครรู้พระพุทธศาสนาดีเท่าพระ แต่เวลานี้ความคิดอันนั้นของฉันเปลี่ยนไปมาก เนื่องมาจากการได้พบเห็นงานเขียนและชีวิตของชาวพุทธที่เป็นคฤหัสถ์บางคนทีลึกลับซึ่งงดงามและเยือกเย็น พระที่ดีๆในบ้านเรานั้นก็ยังมีมาก ฉันหมายถึงพระนักปฏิบัติบ้านนอกที่ไม่

ค่อยจะได้มาออกโทรทัศน์แสดงวาทะอันน่าเบื่อหน่ายอย่างพระ
ในเมือง ท่านเหล่านี้เทศน์ไม่เก่ง เวลามีคนไปถามคำถามก็ไม่ยัด
เยียดคำตอบให้ ท่านมักสอนให้ผู้ที่ไปถามได้ตัดสินใจเอง โดย
ท่านอาจให้หลักคิดอย่างกว้างๆ อันเป็นหลักการทางพระพุทธ-
ศาสนาที่มีเหตุผลในตัวเอง แต่ในท้ายที่สุดท่านก็ปล่อยให้เราคิด
เอง หาทางแก้ทุกข์ที่กำลังเกิดกับเรานั้นด้วยตัวเอง

ศาสนาในแง่ที่เป็นคำสอนของพระศาสดานั้นสำหรับฉันเป็น
ของกลางสำหรับคนทุกคน คำว่า “ของกลาง” ในที่นี้ฉันหมาย
ความเป็นสิ่งที่ใครๆ ก็สามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งนี้ได้ตามที่
เขาเห็นว่าเหมาะสม ศาสนาในความหมายของปกาคิตที่คนทุก
คนจะต้องเคารพกราบกรานอย่างไม่อาจสงสัยหรือตั้งคำถามได้
นั้นฉันคิดว่าอาจเป็นศาสนาในความคิดของคนไม่น้อย แต่
สำหรับฉัน สิ่งนี้ไม่ใช่ศาสนา ศาสนาจะต้องไม่ใช่อำนาจของ
ความกลัวเข้าข่มขู่ผู้อื่น ไม่ว่าจะข่มขู่ในลักษณะใดก็ตาม จะว่า
เป็นความบังเอิญหรือโชคดียิ่งที่สุดแต่ใครจะคิด ฉันนั้นได้มีโอกาส
มาพบพระพุทธศาสนา เมื่อฉันศึกษาชีวิตของพระพุทธองค์
ตลอดจนคำสอนของพระองค์ตามที่บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก ฉัน
รู้เลยว่าพระศาสดาพระองค์นี้เป็นบุคคลที่ประกอบด้วยใจอัน
เมตตาและแผ่กว้าง ถึงขนาดทรงอนุญาตให้ฉันที่เป็นชาวพุทธ
สงสัยว่าคำสอนของพระองค์อาจจะเป็นเท็จก็ได้ นี่คือน้ำใจอัน
กว้างขวางของพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากบุคลิกภาพของ
พระบรมศาสดาผู้ก่อตั้งพระพุทธศาสนา การนับถือศาสนาที่
อนุญาตให้ศาสนิกชนมีพื้นที่ทางความคิดที่เป็นของเขาเองเช่นนี้

เป็นของที่ฉันรู้สึกว่าจะไม่ทำให้ภาพของศาสนาเป็นเรื่องของความมั่งงายหรือความขลาดกลัว ศาสนาประเภทที่เอาจำนวนคนมาก ๆ ไปข่มขู่ให้คนจำนวนน้อยที่เชื่อถือศาสนาเดียวกับตนนั้นแหละ ต้องขมขื่นใจทำตามสิ่งที่คนจำนวนมากนั้นต้องการบางครั้งก็เป็นที่มาของโศกนาฏกรรมที่ยิ่งของมนุษยชาติในอดีต ฉันเคยได้ยินเรื่องเล่าเกี่ยวกับการที่สตรีหม้ายต้องกระโดดเข้ากองไฟตายตามสามีที่ศาสนาหนึ่งสอนแล้วก็อดขนลุกไม่ได้ อะไรรจะปานนั้น เชื่อกันว่าไม่มีสตรีคนใดหรอกที่ยินดีตาย แต่ที่พวกเธอจำใจตายก็เพราะทันทีที่สามีของเธอตาย ศาสนาของ “คนพวกนั้น” ก็กำหนดว่าเธอได้ตายไปแล้ว เมื่อเธอเป็นคนตายแล้วในการพิพากษาตามความเชื่อทางศาสนา อะไรๆ ก็เป็นอันจบสิ้น ต่อให้เธอหนีไปอยู่ที่อื่นได้เธอก็ต้องอยู่อย่างหลบๆ ซ่อนๆ เพราะเธอเป็นคนตายแล้วในทางศาสนานั้นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ การกลั่นใจตายไปเสียให้จบๆ ก็เป็นเรื่องที่ฉันเข้าใจได้

เมื่อพูดถึง “คนพวกนั้น” ฉันคิดว่าคนประเภทที่ว่านี้ก็มิได้อยู่ในทุกศาสนาแม้แต่ศาสนาพุทธซึ่งโดยจิตวิญญาณไม่ควรมีคนเช่นที่ว่าเป็นเลย เอาล่ะ ศาสนาพุทธอาจไม่มีจารีตทางศาสนาที่หยาบช้าเช่นห้ามฝังคนที่ฆ่าตัวตายในที่ดินอันศักดิ์สิทธิ์ของวัดเพราะถือว่าคนที่กระทำอัตวินิบาตกรรมนั้นทำทนายพระเจ้าเป็นเจ้า กระนั้น การอธิบายคำสอนของพุทธศาสนาโดย “คนพวกนั้น” ซึ่งเป็นคนที่วงการพุทธศาสนากระแสหลักเห็นว่าเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ นั้นฉันรู้สึกว่าจะโหดเหี้ยมและเลือดเย็นไม่แพ้กัน คนเรานั้นมักพูดเก่งพูดดีเสียเหลือเกินหากว่าเรื่องนั้นไม่เกิดกับตน ฉันได้ยิน

“คนพวกนั้น” พูดจอต่อกว่าถ้าคุณเจอปัญหาทางจริยธรรมอย่างนี้ ก็จงอย่ารีรอที่จะทำหนึ่ง... สอง... สาม... สี่... ต่อไปนี้ ดูอะไร มันง่ายและเป็นสูตรสำเร็จไปเสียหมด มันง่ายเพราะปัญหาที่ว่า นั้นมันเกิดกับคนอื่น ไม่ได้เกิดกับตน แทนที่ศาสนาจะเป็นน้ำ เย็นช่วยชลมใจของสัตว์โลกที่ตกยาก ก็กลายมาเป็นสิ่งตอกย้ำ ให้สัตว์โลกที่น่าสงสารนั้นรู้สึกว่ามันต่ำต้อย ไม่มีทางเลือก หาก คิดจะเป็นคนดี สัตว์โลกนั้นก็ต้องเสียสละอย่างใหญ่หลวง... เช่นนั้นและลูกของฉันเวลานี้...

-๖-

ฉันเหนื่อยเหลือเกิน... ความคิดมันล้นจนพร่ามัวไปหมด แต่เอาเถอะ ไหนๆชีวิตนี้ก็เป็นอย่างฉัน ฉันยอมมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไปก็ตามกับชีวิตฉันอย่างที่ฉันเห็นว่ามีเหตุผลที่สุด... ใครจะเห็นว่าอย่างไรก็ช่างหัวมัน... แต่ก็แปลกนะ แม้ว่าฉันจะพยายามทำใจให้เข้มแข็งอย่างไร แต่เมื่อมานึกว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์ลูกสาวฉันนั้นเป็นคนนะ เขามีศักดิ์เป็นหลานของฉันนะ แม้จะเป็นหลานที่โผล่พรวดพราดเข้ามาในชีวิตฉันอย่างที่ฉันไม่ได้ตั้งตัวมาก่อน แต่ทั้งหมดนั้นก็ไม่ใช่ความผิดของหลานของฉันที่ว่านี่เลย... ส่วนหนึ่งของใจก็อ่อนยวบยาบลงไปมาก...

ฉันยอมรับว่าสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไรลงไปกับใครหรือสิ่งใดก็คือทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งนั้นๆหรือบุคคลนั้นๆ ภาษานั้นมีส่วนมากในการช่วยให้ทัศนคติของมนุษย์เราแสดงตัวออกในทางใดทางหนึ่ง สิ่งที่อยู่ในครรภ์ของลูกสาวฉันนั้นว่าไปแล้วก็อาจมองได้หลายแง่ เช่นสิ่งนี้เป็นเพียงกลุ่มของเซลล์ที่กำลังพัฒนาขึ้นเพื่อที่จะเป็นคนในวันหนึ่งข้างหน้า ใช่ว่า... สิ่งนี้หากปล่อยไปเรื่อยๆวันหนึ่งก็จะกลายเป็นคน แต่เวลานี้สิ่งนี้ยังไม่ใช่คน จะเห็นว่าหากเรามีทัศนคติเช่นนี้ การทำแท้งก็คงไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร แต่สิ่งเดียวกันนี้เราอาจมองได้อีกหลายแง่เช่นในแง่ที่ว่าไม่ว่าเขาจะเป็นคนเต็มคนหรือยัง แต่เขามีธาตุของความเป็นคนอยู่เต็ม ถ้าพิจารณาอย่างนี้การทำแท้งสิ่งนี้ก็เหมือนปัญหาทางจริยธรรมมากกว่าที่มองอย่างแรก และถ้ามอง

ต่อไปว่านอกจากเขาจะเป็นคนในความหมายที่เต็มที่เท่าๆกับที่ใช้กับเรา เขายังมีสายสัมพันธ์บางอย่างกับเราเช่นเป็นลูกหลานเรา เรื่องก็จะยิ่งยากลำบากมากขึ้นไปอีก

คำสอนของพระพุทธศาสนานั้นหากตัดเรื่องที่ “คนพวกนั้น” เามาแสดงอย่างเล่นลิ้นตีฝีปาก ฉันยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ลึกซึ่ง ปกติอะไรก็ตามแต่ที่จริงอย่างไม่มีทางเถียงได้นั้นมักเนื่องมาจากการที่สิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับธรรมชาติอันลึกซึ้งของมนุษย์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง คำสอนเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนานั้นในแง่หนึ่งฉันเองก็ยอมรับว่าเป็นคำสอนที่ยากจะปฏิเสธแม้แต่สำหรับคนที่ประกาศว่า “ฉันไม่นับถือหรือสังกัดศาสนาใดๆในโลก” เลยก็ตาม ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะคำสอนเรื่องกรรมอย่างที่ว่านี้เกี่ยวข้องกับความจริงที่ไม่อาจจะเถียงได้ ที่เถียงไม่ได้ก็เพราะมันเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ลึกซึ้งของความเป็นมนุษย์นั่นเอง ถามว่าสิ่งที่อยู่ในครรภ์ของลูกสาวฉันนั้นเป็นลูกของเธอใช่ไหม แน่نونคำตอบคือใช่ เพราะอย่างน้อยครั้งหนึ่งของดิเอ็นเอของเด็กทารกนั้นก็มาจากลูกสาวฉัน เมื่อเขาเป็นลูกของลูกฉัน เขาก็ต้องเป็นหลานของฉันด้วย ถามต่อไปว่าไม่ใช่หน้าที่ของคนในครอบครัวที่จะต้องปกป้องกันเองหรือ คำตอบก็คือน่าจะเป็นอย่างนั้น ถามต่ออีกว่าแล้วเมื่อเป็นเช่นนี้อะไรจะเป็นเหตุผลที่ฉันจะอ้างได้ละว่าฉันมีความชอบธรรมที่จะทำแท้งทารกคนนั้นซึ่งเมื่อไล่ตามเหตุตามผลมาเป็นขั้นๆอย่างที่เราเห็นนั้นเขาคือหลานของฉัน และฉันก็คือยายของเขา นี่หมายความว่าในท้ายที่สุดปัญหานี้ก็เป็นเรื่องของยายคนหนึ่งที่ไม่ปรารถนาหลานกำลังคิด

ว่าควรกำจัดหลานหรือไม่อย่างไร... ไข่หรือไม่...

แล้วความคิดของฉันก็มาสะดุดหยุดกึกที่เรื่องเรื่องหนึ่ง... ปกติคนเราเมื่อมีลูกมีหลานก็อาจผิดหวังหรือสมหวังได้ทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันให้แก่เราได้เลยว่าเราจะได้ลูกได้หลานที่ดีสมใจ คนในโลกนั้นมีจำนวนมหาศาลเหลือเกินที่มีลูกหลานอย่างอัปยศัญไร แต่ก็ไม่มีใครเห็นว่าพ่อแม่สามารถฆ่าลูกพวกนี้ทิ้งได้ เมื่อเอาเรื่องนี้มาเปรียบเทียบกับเรื่องที่ฉันกำลังเผชิญหน้าอยู่เวลานี้ก็ชวนให้เกิดคำถามว่า เพียงเพราะฉันไม่ต้องการหลานคนนี้ (ซึ่งฉันยังไม่รู้เลยว่าเขาจะมีหน้าตาและอุปนิสัยใจคอเป็นอย่างไร) เพราะพ่อของเขาเป็นอาชญากร ฉันจึงมีอำนาจและความชอบธรรมที่จะฆ่าเขาทิ้งได้ อย่างนั้นหรือ

นี่กรรมัง... กฎแห่งกรรมที่พระพุทธศาสนาสอนจึงบอกว่า
อย่างไรเสียการทำแท้งก็ต้องเป็นบาป เพราะเมื่อใดดูด้วยเหตุ
ด้วยผลมาเป็นขั้นๆเช่นนี้แล้วเราจะเห็นว่าท้ายที่สุดแล้วทารกนั้น
ก็มีเหตุผลทางด้านศีลธรรมที่บริสุทธิ์ผุดผ่องบางอย่างปกป้อง
เขาอยู่ เราต้องไตร่ตรองด้วยปัญญาจึงจะมองเห็นสิ่งนี้

-๓-

เอาเป็นว่าสิ่งที่ฉันยอมรับเมื่อคิดมาถึงจุดนี้ก็คือ คำสอนเรื่อง
กรรมของพระพุทธศาสนานั้นอาจแยกได้เป็นสองส่วนคือ (๑)
ส่วนที่ว่าด้วยกรรมที่เรากำลังจะทำลงไปหรือทำลงไปแล้วใน
ปัจจุบัน ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องที่เราสัมผัสได้ รับรู้ได้ กับ (๒)
กรรมที่เชื่อกันว่าคนเราได้เคยกระทำมาในอดีตชาติ กรรมอย่าง
หลังนี้ฉันอ่านพบในพระไตรปิฎกว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
(คือมีข้อความในพระไตรปิฎกที่อ้างว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่อง
กรรมในอดีตชาติเอาไว้จริงๆ) กรรมในความหมายหลังนี้ไม่ใช่
ของที่เห็นได้ด้วยตา เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความเชื่อทางศาสนา
สำหรับสนับสนุน ถ้าเราไม่มีสิ่งนี้ เราก็จะสงสัยกรรมชนิดนี้
เรื่อยไป ในบรรดากรรมสองอย่างนี้ อย่างแรกเป็นสิ่งที่ฉันสงสัย
ไม่มากนัก แต่อย่างที่สองนั้นฉันสงสัยมาก และสงสัยมากยิ่งขึ้น
เมื่อพบว่า “คนพวกนั้น” ของพุทธศาสนาได้ใช้กรรมในความ
หมายที่สองนั้น “ทำมาหากิน” กันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ฉันเคย
เปิดโทรทัศน์พบเจ้าสำนักดังรูปหนึ่งเทศนาว่าด้วยเรื่องกรรม คำ
เทศนานั้นบอกว่า ถ้าคุณเกิดมายากจน ให้เข้าใจเถิดว่านั่นเป็น

เพราะคุณไม่เคยทำกรรมดีเช่นให้ทานมาในอดีตชาติ ชาตินี้จึงต้องอดอยากแร้นแค้นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ชาตินี้จึงสมควรรู้จักทำบุญทำทานบ้าง แต่ถ้าคุณเป็นคนรวย ก็ให้เข้าใจเถิดว่านั่นเป็นอานิสงส์ของกรรมดีในอดีตชาติ แสดงว่าชาติที่แล้วคุณทำบุญทำทานมามาก ชาตินี้เลยเกิดมาสบาย มีพ่อแม่หรือต้นตระกูลที่ร่ำรวย แต่กรรมเก่านั้นหมดได้ถ้าไม่สร้างสมต่อ ดังนั้นเพื่อให้คุณรวยต่อไปไม่รู้จบ ชาตินี้ก็ต้องหมั่นทำบุญทำทานต่อไปอย่าได้ขาด เห็นไหมว่าการอ้างเรื่องกรรมโดยท่านเจ้าสำนักผู้ชาลูลาดท่านนี้มีแต่ได้กับได้ คือคนฟังไม่ว่าจะจนจะรวยหลักกรรมที่พวกเขาจะได้รับก็ลงท้ายเหมือนกันคือทำบุญให้แก่ท่านเจ้าสำนักนั้น กรรมที่อธิบายกันแบบนี้ฉันคิดว่าเป็นเรื่องหมิ่นเหม่ต่อความตลบตะแลงโดยแท้ พุดง่าย ๆ อย่างไม่เกรงใจกันก็คือเป็นหลักกรรมเชิงพาณิชย์ อะไรก็ตามแต่หากเป็นไปในเชิงพาณิชย์เราย่อมสงสัยในความถูกต้องถึงงามได้ ที่ฉันสงสัยกรรมแบบอ้างถึงอดีตชาติก็เพราะเหตุนี้แหละ

จะอย่างไรก็ตาม ใ้ว่าฉันจะไม่เห็นด้วยกับการนำเอาคำสอนเรื่องกรรมในอดีตมาเตือนตัวเตือนใจเราก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไป ซึ่งทั้งหมดนั้นก็เป็นเรื่องของเราแต่ละคนที่จะต้องไตร่ตรองด้วยตัวของตัวเอง ไม่ต้องให้ใครมาชี้ นำถึงจะเป็นพระหรือเจ้าสำนักที่มีชื่อเสียงก็ตาม สมมติว่าเมื่อเราไตร่ตรองดีแล้วใช้ความรอบคอบอย่างถึงที่สุดแล้ว และเลือกที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่งลงไปโดยคิดถึงเรื่องความเป็นไปได้ของกรรมเก่าที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้แล้ว ฉันคิดว่านั่นคือสิ่งที่เราได้ทำดีที่สุด

แล้ว เราจะรับผิดชอบชีวิตของเราเองด้วยตัวเรา หากว่ากรรม และผลกรรมมีจริง เราก็ยินดีจะรับผลของการกระทำนั้น จะมีอะไรที่เป็นทางเลือกที่ดีกว่านี้ไหม ฉันไม่แน่ใจ

เอาล่ะ... ไหนๆก็ว่ามาถึงเรื่องการเลือกแล้ว ต่อไปนี้ฉันจะขอ ลองเลือกบ้าง...

(๑) ฉันเลือกที่จะสงสัยเรื่องกรรมเก่าที่ “คนพวกนั้น” ใช้ เป็นเสมือนบทอาชยานท่องไว้ให้ขึ้นใจแล้วเอาความเชื่อเรื่องนี้ ไปตัดสินปัญหาทางจริยธรรมทุกอย่าง โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียด-

เอียดของเหตุการณ์และสภาพทางจิตใจของบุคคลที่ชีวิตประสบเคราะห์กรรมและกำลังมองหาทางออกที่นุ่มนวลที่สุด ชั่วน้อยที่สุด ชีวิตของคนเรานั้นพระพุทธศาสนาเองก็สอนว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือไม่อาจจะควบคุมบังคับให้เป็นไปในทางที่เราชอบเรารักเท่านั้น พุทธอีกอย่างหนึ่งคือ... *อุบัติเหตุเกิดกับชีวิตเราได้เสมอ...* สมมติว่าวันหนึ่งฉันเดินไปตึกก็สะดุดขาตัวเองล้มคว่ำลง หัวไปฟาดเข้ากับมุกตึกสลบไป นี่คืออุบัติเหตุ ถ้ามองจากอุบัติเหตุนี้เราบอกได้ไหมว่า นี่เป็นผลของกรรมเก่าชาติที่แล้ว ฉันเคยไปทาบหัวของใครเขาเข้าไว้ ชาตินี้เลยต้องมาล้มแล้วเอาหัวไปทาบกับปูนซีเมนต์แข็งๆจนสลบนอนอยู่ในโรงพยาบาลหลายวัน ฉันคิดว่าหากเราเป็นคนที่มีสติต่อความคิดของตนเอง ไม่ใช่สาวกคลั่งลัทธิหรือสำนักกรรมนิยมทั้งหลาย คำตอบที่เราควรจะต้องตอบแก่ตนคือ... *ไม่ทราบ...* ไม่มีใครทราบหรอก แม้จะมีเจ้าสำนักอวดดีบางคนเวลานี้พูดอยู่ทุกวันกับศิษย์ว่าตนรู้กรรมเก่าของผู้อื่น นั่นก็เป็นเรื่องที่เราสงสัยได้ว่ารู้อย่างไร คนในโลกบวกกับสัตว์ทั้งหลายทั้งสัตว์ใหญ่ไล่ไปจนถึงแมลงมีจำนวนมหาศาลเท่าใด นี่เฉพาะในโลกนี้ ถ้านับรวมโลกอื่นตามความกว้างใหญ่ของจักรวาล ท่านผู้นั้นจะรู้อย่างไรว่าแมลงเล็กๆตัวหนึ่งในป่าอะเมซอนชาติที่แล้วมันทำกรรมอะไรมาจึงต้องมาเกิดเป็นแมลง นี่คือการอวดรู้ และคนที่เชื่อตามก็ช่างโง่เง่าเสียจริงๆ ไม่รู้จักคิดด้วยสมองตนเองบ้างเลย เมื่อไม่มีใครรู้ (โปรดสังเกตว่าฉันกำลังบอกว่าไม่มีใครรู้ ฉันไม่ได้บอกว่ากรรมเก่าไม่มีจริง ที่ฉันล้มล้มอาจเป็นผลของอดีตกรรมก็ได้ อันนี้ฉันไม่ปฏิเสธ แต่

ฉันกำลังบอกว่าต่อให้เป็นอย่างนั้นก็ไม่มีใครรู้อีกแหละ) สิ่งนี้ก็ไม่ต้องเอามาคิดร่วมด้วยกับการแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ต่อหน้าต่อตานั่น ฉันหมายความว่า สมมติเรื่องที่ผมถล่นล้มเมื่อสักครู่นี้ เมื่อเราไม่มีทางรู้ว่าที่เกิดอุบัติเหตุครั้งนี้ขึ้นเป็นเพราะกรรมเก่าหรือไม่ ฉันก็ไม่ควรจะไปคิดหรือเพียรไปถามพระในเรื่องนี้ สิ่งที่ผมควรคิดก็คือ... เออละ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วนี้ต้องถือเป็นบทเรียน ไม่ตายคราวนี้ก็ต้องถือว่าเป็นบุญแล้ว ต่อแต่นี้ไปฉันควรมีสติ ระวังให้มากเวลาที่เดินไปไหนต่อไหน... นี่ต่างหากคือสิ่งที่ฉันคิดว่าเราสามารถทำได้ และควรทำด้วย ไม่เพียงเท่านั้นฉันคิดว่าสิ่งที่ฉันว่ามานี้น่าจะตรงกับคำสอนเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมที่สุด อินเดียโบราณนั้นศาสนาทุกศาสนาสอนเรื่องกรรมทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาน่าจะต่างจากศาสนาเหล่านั้นในเรื่องการสอนเรื่องกรรมก็ตรงที่พระพุทธศาสนาสอนกรรมอย่างที่จะมองเห็นตามได้ตลอดและอย่างสร้างสรรค์ บางครั้งเมื่อฉันได้ยินเพื่อนครูที่โรงเรียนบางคนมาเล่าว่าท่านเจ้าสำนักที่เธอนับถือท่านรู้หมดว่าพ่อแม่พี่น้องเราที่ประสบเคราะห์กรรมเพราะไปทำกรรมไม่ดีในอดีตไว้อย่างไรบ้าง สิ่งที่ผมคิดก็คือ คนพวกนี้เหมือนคนเป็นโรคจิตอย่างหนึ่ง แม่ป่วยเป็นอัมพาต แทนที่จะพยายามรักษาและทำสิ่งที่ดีที่สุดแก่ท่านท่านนั้นก็พอ ก็ไปเที่ยวเอาเรื่องนี้ไปถามพระ พระก็ทะเล่ตั้งเรื่องราวเป็นตุเป็นตะว่าที่โยมเป็นอย่างนั้นเพราะชาติที่แล้วไปทำอะไรไม่ดีไว้ โดยเรื่องที่ตั้งนั้นใครคิดเอาเองโดยสามัญสำนึกก็ได้ เช่นเป็นอัมพาตเดินไปไหนไม่ได้ก็ตั้งเรื่องว่าชาติที่

แล้วไปทบทวนศาสตร์ให้หักเดินไปไหนไม่ได้เป็นต้น ฉันอยากรู้นักว่า เมื่อรู้ว่ากรรมเก่าเป็นอย่างไรแล้ว มันจะเกิดประโยชน์อะไร จะช่วยให้การรักษาแม่ที่ป่วยดีขึ้นหรือก็ไม่ใช่ เอาไปเอามานี้ก็เห็น แต่เพียงความสอดคล้องเห็นอย่างหนึ่ง ไม่ต่างจากคนที่เห็นรถชนกันแล้วก็ชะลอรถดูจนรถติดกันยาวเหยียด นี่คืออาการโรคจิต เป็นโรคจิตประเภทสอดคล้องเห็นในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์อะไรเลยต่อชีวิตในปัจจุบัน

(๒) เมื่อฉันเลือกที่จะไม่เชื่อเรื่องกรรมเก่าด้วยเหตุผลว่าไม่มีใครในโลกนี้ที่อาจจะรู้ว่าเรื่องจริงหรือไม่จริงแล้ว สิ่งที่ฉันเลือกต่อไปก็คือ เลือกที่จะพิจารณาว่า... *สิ่งที่เกิดกับลูกของฉันคราวนี้เป็นอุบัติเหตุของชีวิตอย่างหนึ่ง...* ฉันจะให้ความสนใจแก่สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ต่อหน้าต่อตาเวลานี้เท่านั้น เหมือนกับที่ฉันบอก ว่า เราควรสนใจแม่ที่กำลังนอนป่วยเป็นอัมพาตอยู่ แล้วพยายามหาทางรักษาดูแลท่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ต้องสนใจหรือเป็นพวกโรคจิตที่จะต้องสอดคล้องเห็นไปในอดีตว่าแม่ทำอะไรไม่ดีมาจนจึงมานอนป่วยเช่นนั้น อะไรคือสิ่งที่กำลังเกิดแก่ลูกของฉันเวลานี้ คำตอบคือเธอกำลังตั้งครรภ์ ถามว่าอะไรคือปัญหาในเรื่องนี้ คำตอบคือ เธอและฉันไม่รู้สึกละสิ่งที่อยู่ในท้องของเธอนั้นเป็นลูกหลานหรือคนในครอบครัวของเรา ถามต่อว่าอะไรคือปัญหาของการที่เราไม่รู้สึกละเช่นนั้น คำตอบคือเพื่อให้เราพ้นไปจากความรู้สึกอันนั้น เรากับเด็กคนนั้นจะต้องไม่อยู่ร่วมเป็นครอบครัวเดียวกัน ถามต่อไปว่า วิธีที่จะทำให้เรากับเด็กคนนั้นไม่ต้องอยู่ด้วยกันทำได้ก็วิธี คำตอบคือมากกว่าหนึ่ง

วิธี แน่นอนวิธีแรกที่ถูกกฎหมายดูเหมือนจะแสดงน้ำใจว่าเห็นใจคนที่ประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้ได้อนุญาตไว้คือการทำแท้ง ปกติการทำแท้งนั้นกฎหมายถือเป็นอาชญากรรม แต่กรณีที่ถูกของฉันทประสบนี่กฎหมายไม่คิดว่าเป็น ถ้าเราเลือกทางนี้ ในทางสังคมนั้นไม่มีใครตำหนิเราได้เลย เพราะเราเป็นเหยื่อของความชั่วร้ายที่คนอื่นก่อให้ การทำแท้งเป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเยียวยาชีวิตตนให้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แม้ว่าในความเป็นจริง ชีวิตที่เสียหายของเหยื่อนั้นไม่มีทางจะย้อนกลับไปเหมือนเดิมได้อยู่แล้ว แต่นอกจากทางเลือกนี้ก็ยังมีทางเลือกอื่นคือไม่ทำแท้ง เมื่อไม่ทำแท้งก็ยังมีทางเลือกแยกย่อยต่อไปอีกเช่น เลี้ยงดูเขาให้เป็นลูกหลานในครอบครัวของเรา หรือไม่ก็ยกให้คนอื่นไป ซึ่งอาจเป็นบุคคลใจบุญหรือสถานที่สงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชนก็ตามที ทางเลือกแบบไม่ใช่การทำแท้งนี้คนทั่วไปอาจไม่นึกถึง แต่ศาสนานั้นมักนึกถึงศาสนานั้นต่างจากกฎหมายตรงที่ศาสนาไม่พูดถึง “การป้องกันตนเอง” หรือ “การใช้สิทธิ” แต่พูดถึง “การเสียสละ” ปกติความดีตามหลักศาสนามักไม่ตรงกับการใช้สิทธิตามกฎหมาย นอกจากจะไม่ตรง บางครั้งความดีงามตามหลักศาสนามักจะสวนทางกับการปกป้องตนตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมเลยทีเดียว พระเวสสันดรนั้นท่านบริจาคบุตรและภรรยาให้แก่คนที่มาขอ ถ้าว่าตามสิทธิ คนที่มาขอนั้นไม่มีสิทธิอะไรเลยที่จะได้ลูกและภรรยาของท่านไป แต่ถ้าพระเวสสันดรคิดเรื่องสิทธิ ท่านก็เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตไม่ได้ พระเยซูนั้นก่อนสิ้นใจบนไม้กางเขน

ก็ตะโกนดังๆ ให้พระเจ้ายกโทษให้แก่คนที่ทำร้ายท่าน อันที่จริงพระเจ้าไม่ควรยกโทษให้คนชั่วเหล่านั้น และพระเยซูก็ไม่จำเป็นต้องขอให้พระเจ้ายกโทษให้แก่คนพวกนี้เลย เพราะพวกเขาไม่มีสิทธิที่จะได้รับการเว้นโทษจากการทำร้ายใครอยู่แล้ว แต่ถ้าพระเยซูท่านคิดอย่างนั้น ท่านก็เป็นพระศาสดาไม่ได้

(๓) ปัญหาที่ว่าฉันจะเลือกเป็นคนของโลกหรือคนของธรรม
ว่าไปแล้วปัญหานี้อาจจะไม่สู้เป็นปัญหาสำหรับคนสมัยนี้ เพราะ
ไม่มีใครคิดจะเป็นคนของธรรมอยู่แล้ว แต่สำหรับฉัน ชีวิตที่ผ่าน
มาสอนว่าบางครั้งการเลือกเป็นคนของโลกเท่านั้นก็ทำให้ชีวิต
ของเราขาดความลึกซึ้งและคุณค่าในการใช้ชีวิตบางประการไป

ซึ่งฉันเองก็ไม่รู้จะอธิบายสิ่งนี้ว่าอย่างไร เอาเป็นว่าถ้าคิดตามเรื่องสิทธิในการปกป้องตนเองนั้น เราไม่ต้องให้อะไรแก่ใครเลยก็ได้ไม่มีใครว่า ในขณะที่เดียวกัน เราก็ไม่เอาเปรียบใคร แต่ชีวิตที่ไม่เคยเสียสละอะไรให้แก่ใครนั้นเมื่อวันที่จะตาย ก่อนจะหลับตาลงแล้วมองไม่เห็นอะไรนอกจากความมืดและเงาของมัจจุราช เขจะมีอะไรนึกขึ้นมาแล้วให้ตนเองชื่นใจก่อนตายไหม นี่เองที่ทำให้ฉันเห็นว่า บางครั้งชีวิตเราก็ต้องเลือกกรรมบ้าง ไม่ใช่เลือกแต่โลกเพียงอย่างเดียว ฉันยอมรับว่า ในชีวิตของเรานั้นบางสถานการณ์การเลือกกรรมไม่ใช่เรื่องยาก เพราะในการเลือกนั้นไม่มีอะไรที่เราจะต้องอุทิศให้แก่คนอื่นมากอย่างชนิดที่เรียกว่าคนทั่วไปไม่มีใครเขาเสียสละอย่างนั้น การบริจาคทาน การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกยาก การช่วยสงเคราะห์สัตว์ที่ไม่มีคนเหลียวแล สิ่งเหล่านี้ฉันทำอยู่เสมอ และพยายามสอนลูกให้รู้จักทำ แต่สำหรับเรื่องที่กำลังเกิดแก่ฉันเวลานี้ หากฉันเลือกที่จะไม่ทำแท้ง นี่แปลว่าฉันกำลังทำบุญครั้งยิ่งใหญ่ที่มีอะไรเป็นเดิมพันมากมายจริงๆ ใช่หรือไม่

(๔) ลูกสาวฉันนั้นแม้จะไม่ใช่คนที่เลอเลิศไปเสียหมด แต่โดยหน้าตา ปัญญา และการศึกษา ฉันมั่นใจว่าเธอจะสามารถมีครอบครัวที่สมหน้าสมตาสมวิชาความรู้และสมฐานะได้ไม่ยากเย็นเลย ถ้าเธอต้องเลี้ยงดูเด็กคนนี้ไว้ในฐานะลูก โอกาสที่เธอจะมีครอบครัวของเธอเองอันประกอบด้วยสามีที่เธอได้เลือกเอง และลูกอันเกิดจากสามีที่เธอได้เลือกเองก็เป็นอันแทบเรียกได้ว่าปิดสนิท แต่ถ้าเธอเลือกทำแท้งแล้วปล่อยให้เรื่องนี้ค่อยๆ

ละลายหายไปจากชีวิตเหมือนสายลมที่พัดจากไป โอกาสที่เธอจะลืมมันก็คงเป็นไปได้ ยิ่งหากเธอมีครอบครัว มีคนรัก มีลูก มีฐานะการงานที่ผลักดันให้ชีวิตดำเนินไปข้างหน้าตามจังหวะและโอกาสของมัน โอกาสที่เธอจะลืมอดีตที่เลวร้ายนี้ก็คงมีมาก ฉันไม่หวังว่าลูกจะลืมทุกสิ่งได้หมด แต่เชื่อว่าเมื่อเธอผ่านโลกมากขึ้น เข้าใจชีวิตมากขึ้น เธออาจมองเห็นความเป็นเหตุปัจจัยที่สังคมได้สร้างคนชั่วๆ ขึ้นแล้วคนชั่วๆ นั้นก็ผ่านเข้ามาสร้างรอยเปื้อนให้แก่ชีวิตเธอ ภายใต้ความคิดที่ละเอียดอ่อนโดยมองอะไรเป็นเหตุการณื ไม่ได้มองเป็นเรื่องของบุคคล โอกาสที่จะให้อภัยคนที่ทำร้ายเธอก็ย่อมจะมีสูง เมื่อให้อภัยได้แล้ว รอยเปื้อนนั่นก็ไม่เป็นรอยเปื้อนอีกต่อไป เพราะเราไม่มีอะไรที่ค้างคาอยู่ในใจอีกแล้ว ถ้าเป็นอย่างที่ฉันคิด ชีวิตของลูกฉันก็ยังเหลืออะไรดีๆ ให้คาดหวังได้อยู่อีกมาก แต่ปัญหานั้นอยู่ตรงที่ว่า ฉันจะยอมให้ลูกเดินหน้าต่อไปหรือจมอยู่กับอดีต ข้อเสนอในทางธรรมที่ว่าอย่าทำแท้งนั้นเสี่ยงต่อการที่ชีวิตของลูกจะจมอยู่กับอดีตแล้วกลายเป็นผลเสียอันลึกซึ้งกับชีวิตที่เหลืออยู่ทั้งหมดของเธอก็เป็นไปได้ แต่ถ้าเลือกอย่างสามัญญ์สำนักธรรมดาของชาวโลก ลูกฉันก็จะเดินหน้าต่อไป แรกๆ เธออาจมีอะไรติดค้างอยู่ในความทรงจำมาก แต่เมื่อเธอผ่านโลกมากขึ้นอย่างที่ฉันพูด เธออาจหลุดพ้นจากพันธนาการที่เจ็บปวดนั้นได้...

(๕) แต่ก่อนที่เธอจะหลุดพ้น... เธอต้องได้เดินหน้าไปก่อน...

(๖) ดูเหมือนการตัดสินใจทำแท้งจะเป็นการปลดเธอให้เป็นอิสระ

(๗) แต่ทำไมศาสนาจึงไม่แนะนำการปลดปล่อยโซ่ตรวนที่ว่า
นี้

(๘) ฉันคิดว่าปมปัญหาข้างต้นนี้มีอะไรที่ฉันจะต้องสะสางให้
ตนเองเข้าใจอยู่มาก เขาเป็นว่าตอนนี้ฉันจะทอนเหตุการณ์และ
รายละเอียดทั้งหมดลงให้เหลืออยู่เพียงฉันกับทารกในครรภ์ของ
ลูกสาวฉันนั้น คำถามมีว่า (ก) ทารกนี้เปรียบเสมือนโซ่ตรวนที่
จองจำชีวิตทั้งชีวิตของลูกสาวฉันอยู่ (ข) เธอจะเป็นอิสระก็
ต่อเมื่อโซ่ตรวนนี้ถูกทำลาย (ค) แต่การทำลายโซ่ตรวนที่มีชีวิต
อย่างไรก็ต้องเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในทางศีลธรรม (ง) ฉันจะ
ออกไปจากความขัดแย้งนี้อย่างไร

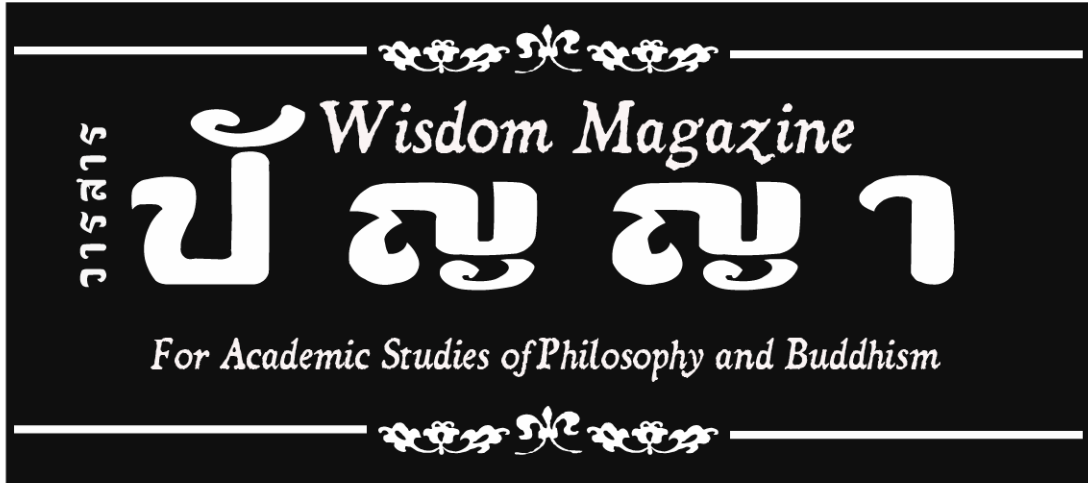
(๙) ฉันจะลองพยายามรวบรวมสติและความนึกคิดแล้ว
หาทางออกแก่ปัญหาข้างต้นดู ประการแรก ฉันยอมรับว่าคนเรา
นั้นเมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับชีวิตโดยที่ปัญหานั้นไม่ใช่ปัญหาชนิดที่
จะเดินหนีออกมาได้ง่ายๆ เพราะมันเป็นปัญหาที่มีทางเลือกอยู่
สองทางและไม่ว่าจะเลือกทางไหนก็มีปัญหาด้วยกันทั้งสิ้น วิธีที่
ดีที่สุดที่เขาจะทำได้ก็คือเลือกทางที่จะเสียหายแก่ชีวิตของเขา
น้อยที่สุด ระหว่างลูกสาวของฉันกับทารกที่อยู่ในครรภ์นั้น
แน่นอนว่าแม้ว่าทั้งคู่จะเกี่ยวข้องเป็นลูกหนึ่งหลานหนึ่งของฉัน
แต่ ณ เวลานี้ข้อมูลที่เป็นความจริงเกี่ยวกับสองคนนี้ต่างกัน ลูก
ฉันนั้นเป็นคนที่เกิดมาดูโลกแล้ว มีอายุอยู่ในวัยรุ่น อนาคตของ
ชีวิตกำลังจะก้าวเดินไปข้างหน้าตามลำดับ รู้จักและเข้าใจว่าชีวิต
คืออะไร และความสูญเสียในชีวิตนั้นรสชาติเป็นอย่างไร ส่วน
ทารกที่อยู่ในครรภ์นั้น ณ เวลานี้ยังอยู่ในสภาพของคนหลับ ไม่

รู้สึกว่าคุณคืออะไร ความเจ็บปวดหรือความสูญเสียของคุณนั้นเป็นอย่างไร ฉันจะไม่พูดเลยว่าสองชีวิตนี้ชีวิตใครมีค่ามากกว่ากัน เพราะฉันเชื่อว่าชีวิตมนุษย์สำหรับฉันล้วนแล้วแต่มีค่าเท่าเทียมกันเสมอ แต่สิ่งที่ฉันจะพูดคือระหว่างคนสองคนนี้มีความแตกต่างกันที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ คนแรกนั้นเป็นคนที่กำลังตื่นและใช้ชีวิตอยู่ในโลก ส่วนอีกคนกำลังหลับและไม่รับรู้ความเป็นไปของโลก ระหว่างสองคนนี้ คนแรกนั้นคือคนที่สภาพชีวิตเอื้อให้รู้ว่าความทุกข์เป็นอย่างไร แต่คนที่สองไม่เป็นอย่างนั้น ดังนั้นหากเราจำเป็นต้องผลักความทุกข์ไปที่ใครคนใดคนหนึ่งอย่างจำเป็นเพราะไม่มีทางเลือกได้เลย เราก็ควรเลือกที่จะผลักไปให้คนที่กำลังหลับ เพราะเขาไม่รู้จักรู้อทุกข์ที่เราผลักไปให้นั่นเนื่องจากหลับอยู่ เหมือนหากเราจำเป็นต้องเลือกให้ยุ่งกักคนตื่นกับคนหลับ เราก็ควรเลือกคนหลับ เพราะเขาไม่รู้สึกรู้ว่าถูกยุ่งกัก แน่แน่นอน การปล่อยให้ยุ่งกักเขาต้องถือว่าเป็นความไม่ดี การผลักทุกข์ให้ไปลงที่ทารกในครรภ์ก็เช่นเดียวกันนั้น เราไม่อาจปฏิเสธความผิดในเรื่องนี้ได้เลย เพราะมันผิดจริงๆ

(๑๐) ฉันคิดว่าฉันได้เลือกทางที่มีเหตุผลที่สุด และชั่วน้อยที่สุดแล้ว อีกวันสองวัน ฉันจะพาลูกไปพบแพทย์เพื่อยุติปัญหาทั้งหมด ☉

สมภาร พรหมทา

มกราคม ๒๕๕๔

วารสารเพื่อการศึกษาและวิเคราะห์วิจัย
เกี่ยวกับ ‘ปรัชญา’ และ ‘พระพุทธศาสนา’

ผู้ก่อตั้ง เจ้าของ และบรรณาธิการ
ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา
ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email Address: Somparn.P@chula.ac.th

วารสารนี้เผยแพร่เพื่อประโยชน์สาธารณะ
ท่านผู้อ่านสามารถคาร์ร်นโหลคได้ฟรี
หากท่านเห็นคุณค่าของวารสาร
และประสงค์จะสนับสนุนให้วารสารอยู่ได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
สามารถส่งเงินบริจาคไปยังบรรณาธิการตามที่อยู่ข้างบน